

Агар дар ҷаҳон набвад омӯзгор,
Шавад тира аз бехирад рӯзгор.

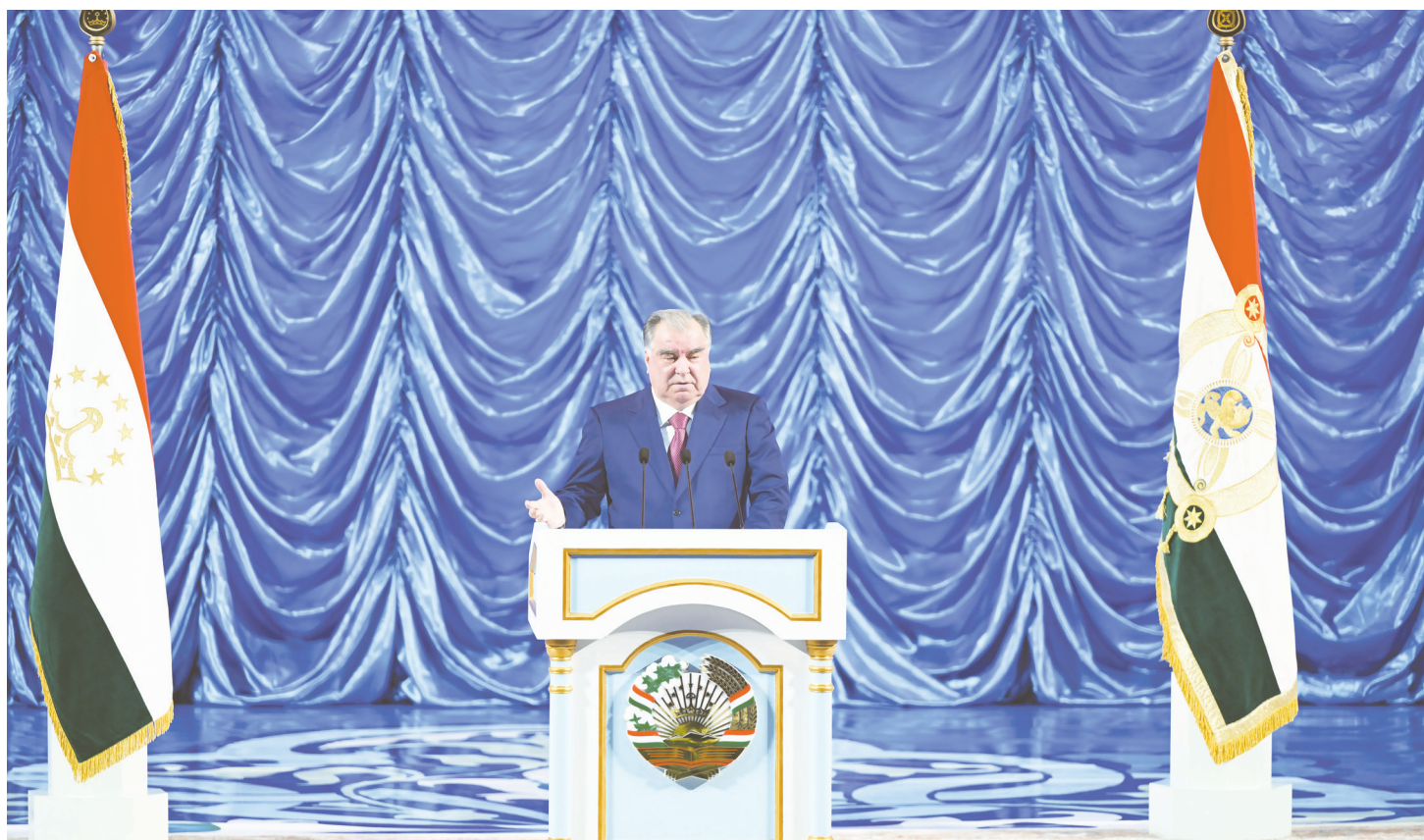
ҲАҶТАНОМА АЗ 20-УМИ ИЮЛИ СОЛИ 1932 НАШР МЕШАВАД

№11 (12496)
13 март
соли 2025

ОМУЗГОР

НАШРИЯИ ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН www.omuzgor-gazeta.tj

▶ КАЛОМИ ПЕШВО

Зане, ки босавод ва соҳибмаърифату соҳибхунар мебошад, илова ба тарбияи фарзанд, дар пешбурди ҳадафҳои давлат, ободии Ватан ва раванди созандагӣ фаъолна ширкат меварзад ва дар эъмори ҷомеаи демокративу дунявӣ ва озоду пешрафта саҳми арзишманд мегузорад.

Зан – модар ин саҳро бевосита хушдаш дар замони зиндагӣ ва қору фаъолияташ ва баъдан ба воситаи фарзандонаш, ки онҳоро ҳамчун насли босаводу донишманд ва соҳиби касбу хунар ба қамол расонидааст, мегузорад.

Бо дарназардошти нақши офарандаву созандаи занону модарон ва бонувону духтарони гиромӣ давлат ва Ҳукумати мамлакат ҳанӯз аз оғози даврони соҳибистиклолӣ масъалаи баланд бардоштани мақоми онҳоро дар ҷомеа аз ҷумлаи самтҳои афзалиятноки фаъолияти худ эълон намуд.

Ҳамаи шумо – ҳозирини гиромӣ, хуб медонед, ки масъалаҳои баланд бардоштани мақоми занон дар ҷомеа ва бо шугли пурмаҳсул фаро гирифтани онҳо дар мулоқоту вохӯриҳо, паёмҳо ва дигар суҳанронҳои Роҳбари давлат ҳамеша таъкид карда мешаванд.

НАҚШИ МОДАРОНУ ЗАНОН ДАР РУШДИ ҶОМЕА ВА ОБОДИИ ВАТАН БУЗУРГ АСТ

Суханрониши Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба муносибати Рӯзи модар

07.03.2025, шаҳри Душанбе

Модарону бонувони муҳтарам ва хоҳарону духтарони меҳрубон!

Мулоқоти идонаи мо ба ифтихори Рӯзи модар дар оғози фасли зебои баҳор, эҳёи тамоми мавҷудоти табиат ва арафаи таҷлили ҷашни Наврӯзи байналмилалӣ баргузор мегардад.

Дар оғози баҳор таҷлил гардидани ҷашни модарон рамзи басо неки ба ҳам омадани ду нуруи бузурги зиндагифар ва ҳастисоз – модар ва табиат мебошад.

Зан – модар рамзи оғози зиндагӣ, намунаи зебоиву меҳрубонӣ ва хуррамуви шуқуфони ҳаёти башар, яъне, фарзандоне мебошад, ки онҳоро худ ба дунё овардааст.

Тамоми модарону бонувони арҷманд, хоҳарону духтарони азизи кишвар ва ҳамаи шумо – ҳозирини гиромиро ба ифтихори ҷашни фархундаи Рӯзи модар самимона ва сидқан табрик мегӯям.

Ба ҳонадони ҳар яки шумо ва мардуми шарифи Тоҷикистон, қулли ҳамватанони бурунмарзӣ, пеш аз ҳама, саломативу хушбахтӣ ва рӯзгори осуда орзу менамоем.

Ҳамчунин, иброн меҳрам, ки бо шукӯху шаҳомат ва бо қамоли кадршиносӣ таҷлил намудани ин ҷашн нишонаи эътибори эҳтироми хоссаи давлату Ҳукумати мамлакат нисбат ба модарону бонувони азиз мебошад.

Дар урфият мегӯянд, ки зани соҳибмаърифату боиффат гавҳар ва зани хунарманду қадбонуи сариштакор ганчина аст.

Ба ин маънӣ, модарону бонувон ҳазинаи бебаҳо мебошанд, ки тамоми меҳру муҳаббат ва умри азизи худро дар роҳи тарбияи фарзандони солимӯ солах, босаводу соҳибмаърифат, хушхлоку боадаб, ба ҳаёти мустакиллона омода намудани онҳо ва сариштаи рӯзгор сарф месозанд.

Орзуи ҳар зан дар зиндагӣ ҳамин аст, ки фарзанд ба дунё овардану модар шудан насибаш гардад.

Яъне, модар мавҷудест, ки офарида аст, фарзанд меофарад, барои тифли навзоди худ, ки ҳанӯз як мавҷуди нотавон аст, 18-19 сол заҳмат кашада, ӯро ба як инсонӣ неруманду тавоно табдил медиҳад ва то зинда аст, ҳозир аст, ки ҳастии хешро фидои фарзандаш созад.

Маҳз ба ҳамин хотир аст, ки модарро «фаршти меҳр», «олиҳаи покӣ» ва «мавҷуди муқаддас» меноманд.

Яке аз шахсиятҳои барҷастаи илми ҷаҳонӣ Алберт Эйнштейн гуфтааст, ки танҳо муҳаббати модар ба фарзандаш муҳаббати ҳақиқӣ ва бегараз мебошад.

Ҳамин аст, ки бузургони гузашта ҷойгоҳи маънавии биҳиштро дар зери қадамҳои модарон доништаанд, яъне, эҳтироми модар ва хизмат ба ӯ роҳ ба сӯйи хушбахтӣ ва биҳишт аст.

Аз Расули ақрам ҳадис аст, ки ҷавоне назди ӯ меояд ва иброн меҳрад, ки гуноҳе кардааст ва ҷи бояд кунанд, ки гуноҳаш бахшида шавад.

Паёмбар ба ӯ мегӯяд: Модар дорӣ? Мегӯяд, на! Хоҳар дорӣ? Мегӯяд, надорам.

Мегӯяд: Пас, бирав назди зани ҳамсоя, агар ӯ туро бубахшад, пас Худованд низ хоҳад бахшид.

Тавре аз ин ҳадиси Расули Худо мебинем, кадр манзалати зан – модар дар дини мубини ислом ҷойгоҳи басо баланду муътабар дорад.

Чунки тамоми нобиғахову бузургони илму ирфон, сиёсатмадорону арбобони давлатӣ ва шахсиятҳои барҷастаи таърихи башар, аз ҷумла, Пайгамбари ислом – Ҳазрати Муҳаммад ва пайравони ӯро модар ба дунё овардаву ба қамол расонидааст.

Нақши зан – модари тоҷик дар тарбияи фарзандони соҳибмаърифату соҳибқасб, рушди маънавии оила ва ҷомеа, инчунин, сулҳу субот, ваҳдати миллӣ ва ободиву пешрафти давлати тоҷикон бисёр арзишманд мебошад.

Ман нақши модарону бонувони тоҷикро аз оғози фаъолияти сиёсии худ то имрӯз бениҳоят баланд арзёбӣ менамоем.

Зеро онҳо аз рӯзҳои аввал сиёсати пешгирифти Роҳбари давлатро дар барқарорсозии сулҳ, сарчамъ намудани мардуми тоҷик, хифзи истиклолу озодӣ ва дигар масъалаҳои давлатдорӣ на фақат самимона дастгирӣ намуданд, балки барои амалӣ гардидани ҳадафҳои давлати тозаистиклоли тоҷикон кумак ва саъю талошҳои зиёд карданд.

Занону бонувони муосири тоҷик аз насли занони қаҳрамонӣ ватандӯсти ориёӣ мебошанд ва озодиву иззату иффати аҷдоди худро дар шароити рӯзгори нав хифз кардаанд.

Фаъолияти пурсамари занону бонувон ба ҳайси аъзои Ҳукумат, вакилони мақоми олии конунгузор, роҳбарони сохторҳои назди Президент ва Ҳукумати мамлакат, хизматчиёни давлатии мақомоти марказӣ ва маҳаллӣ, соҳаи бонқдорӣ ва соҳибкорони муваффақ равшан гувоҳӣ медиҳад, ки сиёсати давлати Тоҷикистон дар самти дастгирии занон ва ғамхорӣ нисбат ба онҳо самараҳои нек ба бор оварда истодааст.

Чанд рӯз пеш дар кишвар интиҳоботи вакилон ба Маҷлиси намояндагон, яъне, мақоми олии конунгузори мамлакат ва маҷлиси маҳаллӣ дар фазои оромӣ осуда баргузор гардид.

Дар ин ҷорабиниҳои муҳими сиёсӣ модарону занон ва бонувону духтарони азиз фаъолна иштирок карданд, ки ба ҳамаи онҳо сипосу миннатдорӣ баён менамоем.

Қобили зикр аст, ки 18 нафар занону бонувон ҳамчун вакили Маҷлиси намояндагон ва 747 нафар ба маҷлиси маҳаллӣ интиҳоб шуданд, ки нисбат ба интиҳоботи гузашта зиёд ва боиси ифтихор мебошад.

Ҳукумати мамлакат бо дарназардошти саҳми муассири занону бонувон дар ҳаёти сиёсӣ ва иқтисодӣ ва иҷтимоиву фарҳангии давлату ҷомеа, масъалаи таъмин намудани ҳуқуқи манфиатҳои занону модаронро дар меҳвари сиёсати худ қарор додааст.

Мо ба масъалаи мунтазам бехтар

(Давомии дар саҳ. 2-4)

НАҚШИ МОДАРОНУ ЗАНОН ДАР РУШДИ

(Аввалин дар сах. 1)

гардонидани вазъи иҷтимоии занону бонувон таваҷҷуҳи хосса медиҳем ва ташаббусҳои созандаи онҳоро пайваста дастгирӣ карда, барои амалӣ гардидани иқдомҳои неку наҷибашон шароити имкониятҳои мусоид муҳайё менамоем.

Аз ҷумла, тибқи вазифаҳои дар паёмҳои Роҳбари давлат гузошташуда танҳо дар чор соли охир чор санади муҳим қабул карда шуд, ки ҳоло амалӣ гардида истодааст.

Ҳадафи асосии санадҳои зикршуда фароҳам овардани шароити имкониятҳои зарурӣ барои истифодаи пурраи қобилияти занон дар ҳамаи соҳаҳои иқтисоди миллӣ, баланд бардоштани маърифати оиладорӣ, мусоидат ба пойдории оила ва ба ин васила, таъмин намудани рушди устувори ҷомеа мебошад.

Ҳукумати мамлакат бо мақсади амалӣ намудани ҳадафҳои Стратегияи миллии рушд барои давраи то соли 2030, яъне, аз ҳисоби занону духтарони болаёқат то ба 30 фоиз расонидани шумораи хизматчиёни давлатӣ ва то ба 25 фоиз расонидани шумораи кадрҳои роҳбарикунанда тадбирҳои зарурӣ андешида истодааст.

Имрӯз бо ифтихору каноатмандӣ метавонем изҳор намоем, ки занони тоҷик дар баробари сиёсатмадор, вакил, омӯзгору табиб, муҳандису энергетик ва варзишгар буданашон, ҳамчун олиму ихтироъкор, ҳунарманду эҷодкор, хоҷагидору соҳибкор ва хизматчиҳои ҳарбӣ корманди мақомоти ҳифзи ҳуқуқ шинохта шудаанд.

Танҳо дар солҳои 2020-2024 дар натиҷаи дастгириҳои бевоситаи Ҳукумати мамлакат 121 нафар бонувону занони болаёқат ба вазифаҳои роҳбарикунанда таъин гардидаанд.

Бо вуҷуди ин, ба Агентии хизмати давлатии назди Президент, Кумитаи кор бо занон ва оила, вазорату идораҳо, мақомоти иҷроияи маҳаллии ҳокимияти давлатӣ ва ташкилоту муассисаҳо, сарфи назар аз шакли моликияти онҳо, супориш дода мешавад, ки ҷиҳати боз ҳам бештар ба вазифаҳои роҳбарикунанда омода ва пешбарӣ кардани бонувону духтарони боистеъдоду соҳибкасб чораҷӯӣ намоянд.

Ҳозирини гиромӣ!

Дар паёми навбатии худ изҳор намудам, ки мо ба азму ирода ва масъулиятшиносии бонувону духтарони тоҷик, яъне, ин неруи бузурги ҷомеа эътимоди комил дорем ва онҳоро ҳамачониба дастгирӣ менамоем.

Занону духтарон нисфи аҳолии Тоҷикистонро ташкил медиҳанд ва дар ҳақиқат, қувваи бузурги эъморӣ ҷомеаи озоду пешрафта дар мамлакат мебошанд.

Ҳоло дар кишвар 25 фоизи хизматчиёни давлатӣ, 73 фоизи кормандони соҳаи маориф, 71 фоизи кормандони соҳаи тиб, 47 фоизи кормандони соҳаи фарҳанг, 37 фоизи олимони ва 30 фоизи соҳибкоронро занон ташкил медиҳанд.

Солҳое, ки ман дар мактаби миёна мехондам, ҳамагӣ 3 – 4 бонувону омӯзгор дар мактаби мо кор мекард.

Ё баъдтар дар ҳоҷагӣ кор кардам, ваъзият аз ин ҳам бадтар буд.

Дар ҳамон давра занони маълумоти олидор дар баъзе минтақаҳо умуман набуданд ё ангуштшумор, яъне, бениҳоят кам буданд.

Ҳоло дар бисёр муассисаҳои таҳсилоти умумӣ беш аз 80 фоизи омӯзгорон бонувон мебошанд.

Ҳатмкунандагони мактабҳои, ки аксари омӯзгорон дар онҳо бонувон

мебошанд, қариб 100 фоиз ба муассисаҳои таҳсилоти олии кишвар ва хориҷ аз он дохил мешаванд.

Имрӯз ҳазорон нафар занону бонувони тоҷик дар сафи Қувваҳои Мусаллаҳ ва мақомоти ҳифзи ҳуқуқ содиқона хизмат карда истодаанд.

Шумораи умумии кормандони низомии бонкии кишвар ҳоло 21 ҳазор нафар мебошад, ки 8,5 ҳазор нафар ё 41 фоизи онҳоро занон ташкил медиҳанд.

Аз 362 ҳазор нафар соҳибкорони инфиродӣ 110 ҳазор нафарро занон ташкил медиҳанд, ки нисбат ба соли гузашта беш аз 18 ҳазор нафар зиёд мебошад.

Аз 180 ҳазор нафар роҳбарони хоҷагиҳои деҳқонӣ 53 ҳазор нафари онҳоро занон ташкил медиҳанд.

Дар робита ба ин, хотирнишон менамоем, ки ҷудо намудани қарзҳои имтиёзнок ва грантҳо яке аз василаҳои баланд бардоштани имкониятҳои иқтисодии занон ва оилаҳо ба ҳисоб меравад ва мо ба ин масъала эътибори доимӣ ва ҷиддӣ медиҳем.

Тайи даҳ соли охир, яъне, солҳои 2015-2024 барои дастгирии соҳибкории занон аз ҷониби ташкилотҳои қарзии мамлакат 27 миллиард сомонӣ қарз дода шудааст, ки беш аз 6 миллиард сомонӣ он танҳо ба соли 2024 рост меояд.

Илова бар ин, дар ин давра барои дастгирии фаъолияти соҳибкории занон 24 миллион сомонӣ грантҳои президентӣ ҷудо карда шудаанд.

Ҷиҳати харҷи бештар ба шуғл фаро гирифтани ва дастгирии минбаъдаи фаъолияти соҳибкориву ҳунармандии занону бонувон, ҷалб ва ҳавасмандгардонии ҳамачонибаи онҳо ба истехсоли маҳсулоти ҳунарҳои мардумӣ ва касбии супориш медиҳам, ки аз соли 2025, ҳаҷми грантҳои президентӣ 3 баробар зиёд карда, ба 15 миллион сомонӣ расонида шавад.

Таҳлили лоиҳаҳои аз ҷониби занону бонувони тоҷик амалигардида нишон медиҳад, ки онҳо дар самти таъсиси коргоҳҳои хурд, эҳё ва рушди ҳунарҳои миллӣ малакаи баланд ва таҷрибаи зиёд доранд.

Ҳамчунин, ҳиссаи занону бонувони соҳибкор дар бунёд кардани ба роҳ мондани фаъолияти марказҳои хизматрасониву тичоратӣ, иншооти истехсолуву иҷтимоӣ ва дар ин замина, таъсис додани ҷойҳои нави корӣ торафт назаррас гардида истодааст.

Яъне, имрӯз соҳае нест, ки занону бонувон дар он фаъолият надошта бошанд.

Онҳо вазинтарин корҳоро ба дӯш мегиранд ва ҳатто дар бунёди иншооти тақдирсози асп – нуругоҳи барқи обии «Роғун» ҳоло беш аз ҳазор нафар занон баробари мардон заҳмат кашида истодаанд.

Дар робита ба ин, суҳанҳои яке аз сиёсатмадорони таъсиргузори дунё Махатма Ганди ба хотир мерасанд, ки гуфтааст: «Ҷойгоҳи зан танҳо дар хона нест. Вай метавонад ҷаҳонро тағйир диҳад».

Ҳозирини гиромӣ!

Ҳалли масъалаҳои иҷтимоӣ, яъне, соҳаҳои илму маориф ва тандурустӣ ва ҷалби харҷи бештари бонувону духтарон ба ин самтҳо ҳамеша дар

ибтидоии касбӣ барои соҳиб шудан ба стипендияи Президенти мамлакат озмун доир мекунем, ки духтарон барандаи қисми зиёди он мешаванд.

Масалан, натиҷаи озмун барои соли таҳсили 2024-2025 нишон дод, ки аз 3000 нафаре, ки барандаи стипендияи президентӣ шуданд, 1860 нафар ё 62 фоизро духтароне, ки танҳо бо баҳои «аъло» таҳсил мекунанд, ташкил додаанд.

Илова бар ин, барои дастгирӣ ва ҳавасманд намудани донишҷӯ-духтарон стипендияи президентӣ, стипендияҳои номӣ, стипендияҳои Кумитаи кор бо занон ва оила, дигар мақомоти марказӣ, роҳбарони вилоятҳо ва шаҳру ноҳияҳо таъсис дода шудаанд.

Натиҷаи ҷунин дастгириву ғамхориҳои давлату Ҳукумат аст, ки ҳоло дар муассисаҳои соҳаи маориф аз ҳисоби занон 11 академик, 84 профессор, 131 доктори илм, 1000 номзоди илм ва 608 дотсент фаъолият дорад.

Дар Академияи миллии илмҳо 743 нафар занону бонувон фаъолият доранд, ки 80 нафари онҳо кадрҳои роҳбарикунанда, 2 нафар академик, 3 нафар узви вобаста, 33 нафар доктори илм, 109 нафар номзоди илм, 104 нафар доктор аз рӯи ихтисос ва 294 нафар магистр мебошанд.

Дар панҷ соли охир шумораи ихтироъкорон аз ҳисоби занон ба 210 нафар расида, аз ҷумла, 5 нафар бо ихтирооти нодири худ дар сатҳи байналмилалӣ сазовори шохҷоиза ва медали тилло, 10 нафар соҳиби медали нуқра ва 1 нафар сазовори медали биринҷӣ гардидаанд.

Имрӯз занону бонувон – кормандони Академияи миллии илмҳо дар соҳаҳои физикаи ядро, математикаи назариявӣ ва амалӣ, химия, аз ҷумла, химияи ядро, биология ва зоология, инчунин, илмҳои гуманитариву ҷомеашиносӣ фаъолияти пурсамар доранд.

Иштироки фаъолони бонувону духтарон дар озмунҳои ҷумҳуриявӣ, аз ҷумла, «Тоҷикистон – Ватани азизи ман», «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Илм – фурӯғи маърифат» ва «Тоҷикон дар оинаи таърих» қобили таҳсин мебошад.

Як нуктаи бисёр муҳимро дар ин самт мехоҳам махсус таъкид намоем, ки дар байни наврасону ҷавонони мо, хусусан, духтарон, ки муносибати ҷиддии модарону бонувони моро дар масъалаи китобхонии фарзандон нишон медиҳад, истеъдодҳои ноҳад ба воя расида истодаанд, ки мо бояд ба онҳо ғамхорӣ кунем, кумак расонем ва ҳамачониба ҳавасманд гардонем.

Хотирнишон менамоем, ки бо супориши Роҳбари давлат аз соли ҷорӣ сар карда, маблағи ҷоиҳои озмунҳои ҷумҳуриявӣ ду баробар зиёд карда шуд.

Маблағи озмунҳои ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Тоҷикистон – Ватани азизи ман» ва «Илм – фурӯғи маърифат», ки солҳои гузашта 12 миллиону 440 ҳазор сомониро ташкил мекард, дар соли 2025-ум 23 миллиону 570 ҳазор сомонӣ пешбинӣ гардидааст.

Маблағи ҳавасмандгардонӣ барои соҳибони шохҷоизаи «Тоҷикистон – Ватани азизи ман», ки 50 ҳазор сомониро ташкил медед, ба 100 ҳазор сомонӣ, шохҷоизаи озмуни «Илм – фурӯғи маърифат» аз 50 ҳазор сомонӣ ба 140 ҳазор сомонӣ ва шохҷоизаҳои «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст» барои ҳар як нафар аз 70 ҳазор сомонӣ ба 140 ҳазор сомонӣ баробар карда шуд.

ҶОМЕА ВА ОБОДИИ ВАТАН БУЗУРГ АСТ

Умедворам, ки дар озмуноҳои навбатӣ сахм ва иштироки бонувону духтарони азизи мо боз ҳам назаррас мегардад ва модарон истеъдодҳои наврасу ҷавон, яъне, фарзандони худро дар руҳияи омӯзиши илму дониш ва ҳештаншиносӣ тарбия карда, барои пешрафти ояндаи илму фарҳанги тоҷик нақши арзишманд мегузоранд.

Ёдовар бояд шуд, ки калонсолон, бахусус, падару модарон низ бояд пайвасти китоб хонанд, ҷаҳони маънавии худро гани гардонанд, донишу ҷаҳонбинии ҳешро барои тарбияи духтари фарзандон истифода баранд ва бо ҳамин роҳ дар соҳибмаърифат гардидани фарзандон сахм гузоранд.

Зеро шумо хуб медонед, ки намунаи шахсии падару модар дар ташаккули шахсияти кӯдакону наврасон нақши назаррас дорад.

Имрӯз аввалин нусаҳои нашри пурраи «Шохнома»-и безаволи Абулқосими Фирдавӣ дар рӯзи ҷашни модарону бонувон ба шумо тақдим гардид.

Тақдим кардани ин шохасари ҷовидонӣ ба шумо бесабаб нест.

Модари тоҷик дар ғули таърихи чандинҳазорсолаи миллат ҳазорон нафар родмардон, нобиғаҳову шахсиятҳои барҷастаи илму адаб ва қаҳрамонону паҳлавонро ба дунё овардаву ба камол расонидааст.

Дар адабиёти гановатманди мо байти машхуре ҳаст, ки мегӯяд:

*Ҳар он кас, ки шаҳномаҳои кунад,
Агар зан бувад, паҳлавонӣ кунад.
Ҳозирини арҷманд!*

Таҳлилҳои панҷ соли охир нишон медиҳанд, ки дохилшавии духтарон ба муассисаҳои таҳсилоти олии миёнаи касбӣ сол ба сол афзуда истодааст.

Агар соли 2018 ин нишондиҳанда 36 фоизро ташкил дода бошад, соли 2023 ба 47 фоиз расидааст.

Ин нишондиҳандаҳо хубанд, вале зарур аст, ки барои боз ҳам бештар ба таҳсилу касбомӯзӣ ҷалб намудани духтарон тадбирҳои иловагӣ андешида шаванд.

Аз ҷумла, Вазорати маориф ва илму зарур аст, ки дар ҳамкорӣ бо вазорату идораҳои дахлдор ҷиҳати ба зинаи магистратура ба таври роӣгон қабул намудани духтарон чораҷӯӣ намояд.

Илова бар ин, ба духтароне, ки муассисаҳои таҳсилоти олиро бо квотаи президентӣ ва дипломи «аъло» хатм мекунанд, имконият дода шавад, ки таҳсили худро дар зинаҳои магистратура ва докторантура аз рӯи ихтисос идома диҳанд.

Мо вазифадорем, ки барои соҳиби илму дониш ва касбу ҳунар гардидани фарзандонамон ва махсусан, духтарон тамоми шароити имкониятхоро муҳайё созем, то онҳо дар зинаҳои мустақилонаи худ азият нақашанд ва муҳтоҷи дигарон нашаванд.

Фаромӯш набояд кард, ки дар замони пешрафти инқилобии илму техника ва технологияҳо, аз ҷумла, «зеҳни сунъӣ» танҳо давлатҳое метавонанд рушд кунанд ва дар арсаи байналмилалӣ соҳиби мақому нуфузи баланд гарданд, ки миллати босаводу таҳсилкарда, донишманду ҳунарманд дошта, аз лиҳози илмӣ ва техникаву технологияи пешрафта бошанд.

Яъне мо барои ҳамқадами замонаи пешрафт шудан бояд, наслҳои босаводу донишманд, соҳибмаърифату забондон ва дорони ҷаҳонбинии васеъро тарбия карда, ба камол расонем.

Дар асри нав, ки замони саводу дониш, илму техника ва технологияҳо мебошад, дигар бо ривоятсозиву афсонабофӣ мардумро фиреб додану пешрафти давлат ва ҷомеаро таъмин

кардан имкон надорад.

Мо ҳар сол дар ҳамаи зинаҳои таҳсилоти олии миёна ва ибтидоии касбӣ, инчунин, дар муассисаҳои Вазорати маориф, муҳожират ва шугли аҳоли ба ҳисоби миёна 130 ҳазор нафар соқинони кишвар, аз ҷумла, беш аз 60 ҳазор нафар бонувону духтаронро соҳибкасб менамоем, ки дар шароити имрӯза қонеъкунанда нест.

Зарур аст, ки дар самти ҷалби боз ҳам бештари соқинон ва махсусан, бонувону духтарон ба касбу ҳунаромӯзӣ тадбирҳои иловагӣ андешида шаванд.

Вобаста ба ин, бори дигар ибтидои мекдорам, ки мо барои илму донишомӯзӣи духтарону бонувон дар оянда низ тамоми тадбирҳои заруриро амалӣ мегардонем ва фаромӯш накунем, ки тибқи ҳадиси Пайгамбари ислом «талаби илм бар ҳар марду зани мусулмон фарз аст».

Танҳо омӯхтани илму дониш ба инсон имконият медиҳад, ки гирифтори хурофоту ҷаҳолат нагардад.

Шаҳсе, ки соҳибмаърифат аст, илму дониш, касбу ҳунар дорад ва забонҳои хориҷиро медонад, ҳаргиз хор намешавад ва ба қадом ғушаи дунё равад, ризку рӯзии худро меёбад.

Зеро дониш ва ҳунар сарҳад надорад.

Ҳозирини гиромӣ!

Масъалаи солимии занону модарон дар маркази тавачҷуҳи Ҳукумати мамлакат қарор дорад.

Бо дарназардошти аҳамияти ин масъала то имрӯз дахҳо санади меъёри ҳуқуқӣ, аз ҷумла, стратегияву барномаҳои соҳаи тандурустӣ ва нақшаҳои миллӣ қабул гардидаанд, ки ҳадафи онҳо ҳифзи солимии занон ва модарону кӯдакон мебошад.

Аз ҷониби Ҳукумати мамлакат дар соли 2023 қабул гардидани Стратегияи рушди ҳифзи иҷтимоии аҳоли барои давраи то соли 2040 ва Барномаи маҷмуии давлатии тайёр намудани кадрҳои низомии ҳифзи иҷтимоии аҳоли барои давраи то соли 2030 ба ҳалли мушкилоту масъалаҳои ҷойдошта мусоидат менамояд.

Дар замони соҳибистиклолӣ бо дарки аҳамияти ниҳоди оила дар ташаккули ҷомеаи солим ва пешрафти давлат, инчунин, ҳифзи арзишҳои фарҳанги миллӣ принсипи химояи давлатии оила ҳамчун асоси ташаккули ҷамъият ва амалишавии ҳуқуқи ҳар шахс ба ташкили оила эътибори конститусионӣ касб намуд ва ба сифати яке аз самтҳои афзалиятноки сиёсати давлат эътироф гардид.

Бо мақсади баланд бардоштани маърифати оиладорони ҷавонон фанни «Маърифати оиладорӣ» ҳамчун дарси асосии таълимӣ ва фанни «Одоби муошират ва рӯзгордорӣ» ба сифати дарси иловагии тарбиявӣ ба барномаҳои таълим ворид карда шуд.

Дар раванди амалисозии тадбирҳои зикргардида зарур аст, ки ба масъалаҳои вобаста ба ҳифзи арзишҳои анъанавии оилаи тоҷик ва устувории он, тарбияи духтури наврасону ҷавонон ва пешгирии кардани ҳуқуқвайронкунӣ ва ҷинояткорӣ дар байни онҳо, инчунин, омӯхтани илму дониш ва касбу ҳунар, азхудкунии забонҳои хориҷӣ ва технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ бояд эътибори ҷиддӣ ва доимӣ дода шавад.

Масъалаи таъмин намудани ҳуқуқи озодиҳои занон дар замони муосир як самти муҳими фаъолияти давлати соҳибистиклол ва демокративу ҳуқуқбунёд ба шумор меравад.

Илова ба тадбирҳои зиёди дар ин самт амалигардида, тавассути конуногузории оила муоинаи тиббии издивоҷкунандагон қорӣ карда шуд, ки ба ташаккули оилаи солим, пойдоҳиву хушбахтии оилаҳо ва пешгирии кардани пахншавии бемориҳои сирояткунанда мусоидат менамояд.

Ҳамчунин, дар Кодекси оилаи Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади пешгирии намудани таваллуди кӯдакони маъҷуб аз никоҳи ҳешовандони наздик бастанӣ ақди никоҳ байни ҳешовандон ва шахсоне, ки аз муоинаи тиббии ҳатмӣ нагузаштаанд, манъ карда шуд.

Бовар дорам, ки модарону занони арҷманди мо дар самти риояи муқаррароти зикргардидаи қонун пешсаф ва ташаббускор хоҳанд буд.

Зеро ба хушбахтии фарзандон ва пойдоҳии оилаҳои ҷавон модарон аз ҳама бештар манфиатдору масъул мебошанд.

Ҳамчунин, хотирнишон месозам, ки дар масъалаи пойдоҳии оила, пеш аз ҳама, падару модарон масъулият доранд.

Шумо – бонувону хоҳарони гиромӣ, хуб медонед, ки ман дар мулоқоту суҳанронҳои худ ба зинаҳои мустақилона омода кардани фарзандон – ҳам писарону ҳам духтаронро доим хотирнишон менамоям.

Фарзанд ба зинагии мустақилона бояд аз ҳар лиҳоз омода бошад ва қадри захираи падару модари худро донад.

Ҳозирини гиромӣ!

Модарону бонувони тоҷик дар мушкилтарини рӯзҳои таърихи давлат ва халқи Тоҷикистон ва дар сангинтарин лаҳзаҳои ҳаёти мардуми кишвар бо сабру тамкин ва ватандӯстиву садоқат тақягоҳи боэътимод буданд ва ҳастанд.

Давлат ва Ҳукумати мамлакат аз оғози даврони соҳибистиклолӣ то имрӯз занону бонувонро неруи бузургӣ амалисозандаи ҳадафу нақшаҳои худ дар ҷодаи пешрафти ободии Ватан мешуморад.

Бо эътимоди комил ибтидои мекдорам, ки модарону бонувони муҳтарамии мо минбаъд низ дар таълиму тарбияи фарзандони хушалоқу соҳибмаърифат, татбиқи талаботу муқаррароти қонунҳои миллӣ «Дар бораи танзими ҷашну маросим» ва «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» сахми арзишманди худро мегузоранд.

Дар ин раванд, пешгирии кардани бегонапарастӣ, аз ҷумла, дар масъалаи сару либос ва расму ойинҳои барои мардуми мо бегона, саъю талоши боз ҳам бештар ба хотири таҳкими сулҳу субот дар ҷомеа, пешрафти давлат ва ободии Ватан аз ҷумлаи вазифаҳои муҳими бонувону занони гиромии мо мебошанд.

Мо бояд аз истиклолу озодие, ки дорем, ношукӯӣ накунем.

Равандҳои ҷаҳоншавӣ ва қудратҳои ҷаҳонӣ ба истиклолу озодӣ, забон, фарҳанг ва суннату анъанаҳои мардумони кишварҳои дунё таҳдиди воқеӣ эҷод карда истодаанд.

Давлатҳо аз байн рафта, соқинони баъзе минтақаҳои оламро аз ватани таърихии онҳо берун карда истодаанд.

Ин масъала бисёр ҷиддӣ аст ва онро набояд ноҳиди гирифт.

Шумо – модарону бонувони азиз ва духтарону хоҳарони меҳрубон, хуб мушоҳида мекунад, ки дар натиҷаи ба гурӯҳҳои террористиву экстремистӣ шомил гардидани баъзе ҷавонони ноогоҳ ҷӣ қадар оилаҳо парешон, занону фарзандон овораву саргардон ва падару модарони онҳо дар назди ҷомеа сарҳам гардидаанд.

Онҳо бо амалҳои нагини худ, ҳамчунин, ба шаъну эътибори миллати тоҷик ва давлати тоҷикон иснод оварданд.

Шумо метавонед дар амри пешгирии кардани ҷунин раванди номатлуб ва нанговар сахми арзишманди модаронаи худро гузоред.

Либосҳои зебову шинами миллӣ худамонро, ки дар ҳамаи давру замонҳо зинатбахши занону модарони тоҷик буданд ва ифодакунандаи ҳайсияту ифтиҳи онҳо маҳсуб меёфтанд, тарк накунед.

Бахусус, дар фасли баҳор, аз ҳамаи рӯзҳои сар карда, хурду бузург либоси миллӣ ба бар кунед ва ифтиҳор дошта бошед, ки атласу адрас ва чакани тоҷикии мо ҷаҳонӣ шудааст.

Мо ба нақши модарону занон дар рушди ҷомеа, пешрафти давлат, ободии Ватан, бунёди оилаи солиму хушбахт, тарбияи фарзандони соҳеҳ ва афзоиши шаъну эътибори ҳар як хоҳарони тоҷик ҳамеша арҷ мегузорем ва хизматҳои таърихии онҳоро доим гиромӣ мекорем.

Мо ба ҳунару истеъдод, кӯшишу ғайрат, қобилияти ташкилотчиӣ ва маҳорату қордонии модарону бонувони азизамон таҳсин мехонем ва бовар дорем, ки онҳо дар оянда дар татбиқи сиёсати давлат ва Ҳукумати мамлакат, пешрафти ҷомеа ва ободии Ватани маҳбубамон сахми боз ҳам бештар мегузоранд.

Шумо минбаъд низ ба хотири рушди ҳунари мардумӣ ва ҳифзи қадри ба духтарони худ омӯзонидани тарзи омода кардани таомҳои миллӣ бояд фаъол бошед ва дар ёд дошта бошед, ки қадбонугӣ низ ҳунар аст.

Фарзандони азиз – наврасону ҷавонон ва ҷавонмардон!

Шумо бояд ба қадри азамату бузургии падару модар, ки офаридгори мо дар ин дунё ва сабаби ҳастии мо мебошанд, бештар расед, онҳоро дӯст дореду эҳтиром кунед, хизматашонро ба ҷо овареду дуои некашонро гиред

(Давомаши дар сах. 4)

НАҚШИ МОДАРОНУ ЗАНОН ДАР РУШДИ ҚОМЕА ВА ОБОДИИ ВАТАН БУЗУРГ АСТ

(Аввалин дар сах. 1-3)

ва ҳамеша дар орзуи он бошед, ки падару модарон соябони сари мову шумо бошанд.

Мардуми мо беҳуда намегӯянд, ки падару модар дорӣ, давлату савлат дорӣ.

Дар ин бобат боз як ҳадиси Ра-сули Худоро хотиррасон месозам: «Мард вақте ба зан ва модари худ бо меҳрубонӣ нигоҳ мекунад, Худованд барои ӯ савоби ҳаҷро менависад».

Шумо – модарону бонувони арч-манд ва хоҳарону духтарони азиз, кӯшиш намоед, ки неъматҳои бебаҳои зиндагии мардуми Тоҷикистон – сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллиро мисли гавҳараки чашм хифз карда, наслҳои наврасро дар ҳамин руҳия ба камол расонед.

Дар зехну шуури фарзандон ҳисси баланди миллий ва инсондӯстиро ҷой намоед, дар калби онҳо шуълаи ватандӯстиву ватанпарастӣ ва садоқату муҳаббатро нисбат ба Ватан – Модар фурузон созед, то наврасону ҷавонони имрӯза номбардорони ояндаи ин Ватани маҳбӯб ва хоки муқаддаси ниёгони хеш бошанд.

Дар фарҳанги чандинҳазорсолаи мо мафҳумҳои «ватан» ва «модар» бо ҳамдигар тавбамаанд, ҳамсангу ҳаммаъноӣ яқдигаранд ва арзиши баробару баланд доранд.

Аз ин рӯ, дар руҳияи ватандӯсти

тарбия намудани фарзандон маъноӣ тарбия кардани онҳо дар руҳияи эҳтиром ба модарро дорад.

Тозаву озода нигоҳ доштани Ватан

ва обод намудани эҳтиёт кардани он баробар ба эҳтирому эҳтиёт кардани модар аст.

Зеро бузургиву шаҳомат ва меҳрубониву муҳаббати модар нури тобанда ва ахтари равшанибахши ҳаёти инсоният мебошад.

Шумо – модарону бонувони азиз,

дар хотир дошта бошед, ки мо – ҷавонмардон, яъне, фарзандонатон шуморо сидқан дӯст медорем, гиромӣ медорем ва дар ҳаққи шумо ғамхорӣ

карданро қарзи фарзандӣ, вазифаи ҷонӣ ва рисолати ҷавонмардии худ мешуморем.

Бо истифода аз фурсат, тамоми ҳамватанони азиз ва пеш аз ҳама, ҷавонону мардон ва фарзандонро даъват менамоям, ки модарони худро баробари ҷонатон дӯст доред,

нисбат ба онҳо дар вақти зиндагиашон меҳрубону ғамхор бошед, иззату ҳурматашонро ҳамеша ва дар ҳама ҳолат ба ҷо оваред, ҳаргиз озорашон нарасонед, нигоҳи пур аз меҳру шафқат ва дастӣ кумаку ғамхорию аз онҳо дарег надоред.

Фаромӯш нақунед, ки мо агар тамоми умр ба модари худ хизмат кунем, ранҷи бедорхобии якшабаи ӯро ҷуброн карда наметавонем.

Ҳамчунин, дар ёд дошта бошед, ки модар на фақат дар рӯзҳои ҷашн, балки ҳамеша ба меҳрубониву ғамхорӣ эҳтиёт ва ҳақ дорад, чунки модар барои инсон ҳар рӯз ва ҳамеша модар аст.

Мо ҳурмату эҳтироми шири сафедаи модар, ранҷу бедорхобии ва навозишу меҳрубонии ӯро ҳамеша пос медорем ва захираи мо, ки барои ба камол расонидани мо кашаидааст, ҳаргиз фаромӯш наметавонем.

Бори дигар кулли модарону бонувон ва духтарони азизи кишвар ва ҳамаи шумо – ҳозирини гиромӣ ба муносибати ҷашни фарҳундаи баҳору зебоӣ ва садоқату муҳаббат, яъне, Рӯзи модар самимона табрик гуфта, ба ҳар яки шумо, пеш аз ҳама, саломатӣ, дар хонадонатон меҳру муҳаббат, хушбахтӣ ва рӯзгори ободу осуда орзу менамоям.

Рӯзи модар муборак бошад, модарону бонувон ва хоҳарону духтарони азиз!

ИШТИРОКИ ПЕШВОИ МИЛЛАТ ДАР ҚАМЪОМАДИ ТАНАНАВӢ БА МУНОСИБАТИ РӮЗИ МОДАР

7 март соли 2025 Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон - Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар маҷмаи давлатии Кохи Борбад дар қамъомади тананавӣ ба муносибати Рӯзи модар иштирок ва суҳанронӣ намуданд.

Роҳбари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бонувони кишварро ба муносибати Рӯзи модар самимона шодбош гуфта, нақши зан-модари тоҷикро дар хифзи музаффариятҳои даврони соҳибистиклолӣ ва таҳкими пояҳои давлатдорӣ милли бузургу беназир арзёбӣ намуданд.

Сарвари давлат зан-модарро рамзи оғози зиндагӣ, намунаи зебову меҳрубонӣ ва хуррамиву шуқуфои ҳаёти башар номиданд.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо шукӯху шаҳомат ва бо камолӣ кадршиносӣ таҷлил намудани ин ҷашнро нишонаи эътибори эҳтироми хоссаи давлату роҳбарияти кишвар нисбат ба модарону бонувони азиз маънидонд намуданд.

Аснои суҳанронӣ Роҳбари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон оид ба бузургии модар, мақому манзалати занон дар ҷомеа ва дигар ҳислатҳои нодири ин олиҳаи зиндагӣ андешаронӣ намуна, нақши модари тоҷикро дар тарбияи фарзандони соҳибмаърифату соҳибхунаро, рушди маънавияи оила ва ҷомеа, инчунин, сулҳу субот, ваҳдати миллий ва ободиву пешрафти давлати тоҷикон бисёр арзишманд унвон карданд.

Таъкиди гардида, ки модарону

бонувони тоҷик сиёсати пешгирӣфаи Роҳбари давлатро дар барқарорсозии сулҳ, сарчамъ намудани мардуми тоҷик, хифзи истиклолу озодӣ ва дигар масъалаҳои давлатдорӣ на фақат самимона дастгирӣ намуданд, балки барои амалӣ гардидани ҳадафҳои давлати тозаистиклоли тоҷикон кумаку ва саъю талошҳои зиёд карданд.

Ба андешаи Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон занону бонувони муносиби тоҷик аз насли занони қаҳрамонӣ ватандӯсти ориёӣ мебошанд ва озодиву иззату иффати аҷдодии худро дар шароити ва рӯзгори нав хифз кардаанд.

«Зане, ки босавод ва соҳибмаърифату соҳибхунаро мебошад, илова ба тарбияи фарзанд, дар пешбурди ҳадафҳои давлат, ободии

Ватан ва раванди созандагӣ фаъолон ширкат меварзад ва дар бунёди ҷомеаи демокративу дунявӣ ва озоду пешрафта саҳми арзишманд мегузорад», - иброз доштанд Сарвари давлат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон.

Президенти кишвар зимни суҳанронӣ дастгирию ғамхорӣ ва тадбирҳои созандаи баланд бардоштани мақоми за-

кид карда шуд.

Сарвари давлат изҳор доштанд, ки «мо ба нақши модарону занон дар рушди ҷомеа, пешрафти давлат, ободии Ватан, бунёди оилаи солиму хушбахт, тарбияи фарзандони соҳил ва афзоиши шаъну эътибори ҳар як хонадони тоҷик ҳамеша арҷ мегузорем ва хизматҳои таърихӣ онҳоро доим гиромӣ медорем».

омӯзонидани тарзи омода намудани таомҳои милли бодӣ фаъол бошанд.

Ҳамзамон, масъалаи аз ҷониби бонувон гиромӣ доштани фарҳангу маданияти либоспӯшӣ, тарбияи фарзандон дар руҳияи ватандӯсти ва риояи қонунҳои милли танзимии расму оинҳо таъкид карда шуд.

Дар ин раванд, пешгирӣ кардани бегонапарастӣ, аз ҷумла, дар масъалаи сару либос ва расму оинҳои барои мардуми мо бегона, саъю талоши боз ҳам бештар ба хотири таҳкими сулҳу субот дар ҷомеа, пешрафти давлат ва ободии Ватан аз ҷумлаи вазифаҳои муҳими бонувони тоҷик доништа шуд.

Бо дарназардошти вазъи ҷомеаи ҷаҳонӣ ва талаботи замони ба масъалаҳои вобаста ба хифзи арзишҳои анъанавӣ оилаи тоҷик ва устувории он, тарбияи дурусти наврастону ҷавонон ва пешгирӣ кардани ҳуқуқвайронкунӣ ва ҷинояткорӣ дар байни онҳо, инчунин, омӯхтани илму дониш ва касбу ҳунаро, азҳудкунии забонҳои хориҷӣ ва технологияҳои иттилоотиву коммуникатсионӣ таваҷҷуҳи махсус зоҳир гардид.

Баъди суҳанронии пурмуҳтавои Президенти кишвар, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба ифтихори Рӯзи модар барномаи консертии хотирнишини баргузор гардида, ки фарогири васфу тараннуми истиклолу озодӣ, ватану ватандорӣ ва мақому манзалати зан-модар дар ҷомеа буд.

www.president.tj

ЦАШНВОРА

МОДАР САРЧАШМАИ
ЗИНДАГИСТПаёми табриқи вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон
Раҳим Саидзода ба ифтихори Рӯзи модар

Модарони азиз!

Бонувон ва хоҳарони арчманд!

Хеле хушоянду фараҳафзост, ки дар Тоҷикистони соҳибистиклоли мо Рӯзи модар бо шукӯху тантанани хос дар нахустрӯзҳои зеботарин фасли сол - баҳори нозанину ҷаҳоноро таҷлил мешавад. Модар худ ҳамчун рамзи меҳру муҳаббат, вафодорию садоқат ва ҳусну тароват эътироф гардидааст ва ҳаёти ҳар як фард аз домани поки ӯ оғоз меёбад. Зиндагии мо аз ҳасти модарон ва аз шафоатҳои онҳо нуру сафо мегирад, равнақу ривоч мепазирад.

Модаронанд, ки моро ба корҳои нек, ба иродатмандию покизагӣ ва ба фардои саодатбор хидояту раҳнамоӣ мекунанд ва пайваста бар он талош меварзанд, ки рӯзгори мо пурнишоту хушу хуррам бошад. Модарон олиҳаи зиндагии моанд ва мекӯшанд, ки дар дили мо, пеш аз ҳама, меҳру муҳаббат ба Ватан, ба зодбум ва ба халқу миллатро бипарваранд. Барои ҳаёти осоиштаи файзбори мо дасти дуои модарони меҳрубон ҳамеша болост:

Сад ҷону дил фидон

як муддаои модар,

Фатҳу қушонӣ орад

дасти дуои модар.

Эътироми модар, хидмату арҷгузорӣ ба ӯ ва поси хотири ӯро нигоҳ доштан аз умдатарин фазилатҳои ҳар як фарзанди шоистаю асил аст.

Мо ифтихормандем, ки модари тоҷик обрӯю шарафи баланд дорад ва ҳамеша баҳри ободонию фаровонӣ, хайру баракат, сулҳу ваҳдат ва дӯстию рафокат садо баланд мекунад. Модари тоҷик дар дарозии таърих ҳазорҳо абармардонеро ба дунё овардаю парвардааст, ки дар рушду такомули тамаддуни башарият ҳиссаи сазовору мондагор гузоштаанд. Даврони истиклол барои модари тоҷик ва кулли бонувони шарафманди ин миллати фархунда имконоти фаровонеро фароҳам овард. Ҳамакун, барои фаёлияти густардаи онҳо ва амалисозии тамоми орзуо амалҳои некашон ҳеч моненае намондааст. Аз ин чост, ки бонувони сарбаланду озодаю фархундаи тоҷик арсаи фаёлияти худро пайваста вусъат мебахшанд ва ҷойгоҳи ҳешро дар ҷомеаи пешрамамон ҳар чи бештар устувор месозанд. Имрӯз

модарону бонувони мо дар радифи иҷрои рисолати азалию ифтихории худ - тарбияи фарзанд, ҳамчунин, дар вазифаҳои масъулиятбур муҳими давлатию ҷамъияти сарбаландона ва бо камали кордонӣ фаёлият доранд ва баҳри рушду такомули ободонию Ватани маҳбубамон ҳиссагузорию мекунанд.

Мавқеъ, фаёлият ва азму иродаи неки бонувони тоҷик дар аҳди истиклол дар асарҳо ва суҳанрониҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба таври хеле барҷастаю возеҳ ва бо эътиқоду эътироми самимӣ таҷассум ёфтааст. Гузашта аз ин, Пешвои миллат як китоби алоҳидаи худро, ки «Зиндагӣ аз модар сарчашма мегирад» ном дорад, ба ситоишу бузургдошти модарону бонувон бахшидаанд. Нақши бонувони мо, махсусан, дар соҳаи маориф хеле барҷастаю пурбаракат аст.

Онҳо баҳри боло рафтани сатҳи таълиму тарбия дар тамоми муассисаҳои таълимӣ, аз ҷумлаи мактабҳои олии, пайваста заҳмат меканд ва дар ҷодаи татбиқи сиёсати маориф-парваронаи Сарвари кишвар ба комёбиҳои рӯзафзун ноил гаштаанд. Бонувон дар соҳаи маориф нуруи меҳвариянд, 73 дарсади кормандони ин соҳаро ташкил медиҳанд ва мекӯшанд, ки насли наврас-ояндасозони миллат дар руҳияи садоқат ва муҳаббат ба халқу Ватан парвариш ёбанд, хушодобу нексирӣ бошанд.

Суҳанони саршор аз эътиқоду боварии Пешвои муаззами миллат, ки дар Паёми навбатии ӯ ба Маҷлиси Олӣ (28.12.2024) садо доданд, бори дигар ифодагари нақши бузурги занону бонувон дар ҷомеаи кунунии мо гардидаанд: «Бовар дорам, ки бонувону занон ва модарону духтарони азизи мо дар амалисозии талаботу муқаррароти қонунҳои миллӣ, пешгирӣ кардани беғонапарастӣ, аз ҷумла, сарулиб ва ойинҳои барои мардуми мо беғона, ба камол расондани наслҳои солим, таҷими сулҳу субот дар ҷомеа, пешрафти давлат ва ободии Ватан минбаъд низ саҳми арзишманди худро мегузоранд». Бо боварии комил метавон гуфт, ки ин суҳанрони эътимодмандона, пеш аз ҳама, ба бонувоне, ки дар соҳаи маориф кор мекунанд, дахл доранд ва онҳоро ба фаёлияти боз ҳам фарогиртару густардатар хидоят мекунанд. Албатта, бонувони соҳаи ҳамеша сазовор ба ин эътимоди баланд амал хоҳанд кард.

Модарон ва бонувони арчманд!

Шуморо ба ифтихори фарорасии ҷашни фархунда-Рӯзи модар, ки барои ҳар як фарди ҷумҳурии маҳбубамон ҷашни писандидаву фараҳбор аст, самимона табрику таҳният мегӯям. Таманнои онро дорам, ки ҳамеша хушбахту саодатманд, тансиҳату сарбаланд ва бархурдор аз рӯзгори файзбору тинҷу осуда бошед.

Ҷашн муборак, модарону бонувони азиз!

5-уми март соли ҷорӣ дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ифтихори Рӯзи модар ҷамъиши идона баргузор гардид.

Дар ҳамоиш вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Таҷлили Рӯзи модар дар вазорат

риф ва илм Раҳим Саидзода, муовини вазири маориф ва илм, занону бонувони собиқадори соҳаи маориф ва бонувони раёсату шӯъбаҳои дастгоҳи марказии вазорат иштирок намуданд.

Вазири маориф ва илм занону бонувони собиқадори соҳа ва дастгоҳи марказиро ба муносибати Рӯзи модар самимона табрику таҳният гуфта, ба онҳо саломатию хушбахтӣ, рӯзгори пурсаодат, хонадони ободу осуда ва тамоми хушиҳои зиндагиро таманно намуд. Мавсуф иброз дошт, ки модар худ ҳамчун рамзи меҳру муҳаббат, вафодорию садоқат ва ҳусну тароват эътироф гардидааст ва ҳаёти ҳар як фард аз домани поки ӯ оғоз меёбад. Ситоиши модар чун меҳру муҳаббати ӯ интиҳо надорад. Ҳасти мо, қору фаёлиятмандони бидуни модар ва меҳрубонию ғамхорию дастурҳои ӯ имкон-

суханрониҳои Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба таври хеле барҷастаю возеҳ ва бо эътиқоду эътироми самимӣ таҷассум ёфтааст. Гузашта аз ин, Пешвои миллат китоби «Зиндагӣ аз модар сарчашма мегирад»-ро ба ситоишу бузургдошти модарону бонувон бахшидаанд. Нақши бонувони мо, махсусан, дар соҳаи маориф хеле барҷастаю пурбаракат аст.

Сипас бонувони собиқадори соҳаи маориф аз фаёлияти босамари худ дар низомии маорифи кишвар ёдовар шуда, аз тавачҷуҳу дастгириҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон изҳори қаноатмандӣ намуданд.

Дар идома маърузаи сардори раёсати таҳсилоти томактабӣ Ҷамшед Маҷид-

зода дар мавзӯи «Саҳми занон дар рушди соҳаи маориф ва илм» шунида шуд.

Қайд гардид, ки дар кишвари азизамон занон дар баробари мардон барои пешрафти тамоми соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, хусусан, соҳаи маориф ба фаёлияти пурсамар машғуланд ва барои таҳкими дастовардҳои истиклол ва бунёди давлатдории миллӣ саҳми сазовор мегузоранд. Имрӯзҳо фаёлияти занон дар пешбурди соҳаи маориф низ муҳим арзёбӣ мешавад. Бояд гуфт, ки дар Вазорати маориф ва илм занон аз корманди одӣ сар карда, то ба вазифаҳои пурмасъули муовини вазири маориф мартаба доранд, ки аз фаёлияти самаранокӣ онҳо дар низомии маорифи мамлакат

гувоҳӣ медиҳад. Занону бонувон дар баробари тарбияи фарзанд, тарғиби одобу ахлоқ, арзишҳо ва дигар муқаддасоти миллӣ, ҳамчунин, дар пешбурди соҳаи маорифи мамлакат саҳми арзанда мегузоранд.

Дар идомаи чорабинии идонаи корманди соҳаи Сиявуш Бердизода барои шод намудани хотири бонувон дар васфи модар, бузургӣ, ҷой, мақом, ранҷу машаққаташ баҳри тарбия ва ба камол расондани фарзанд шӯъро қироат намуд.

Дар охир собиқадорони соҳа ва бонувон – кормандони фаёли вазорат бо сипоснома ва тухфаҳои хотиравӣ сарфароз гардонидани шуданд.

Ёдовар мешавем, ки дар дастгоҳи марказии Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон 51 нафар занону бонувон фаёлият менамоянд.

Дидор бо собиқадори соҳа

Дар арафаи таҷлили Рӯзи модар вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода ба дидори собиқ муовини вазири маориф Латофат Насриддинова рафта, ба муаллима барои хидматҳои шоистаи «Сипоснома»-и Вазорати маориф ва илм ва тухфаҳои хотиравӣ тақдим намуд.

Зимни дидорбинӣ вазири маориф ва илм Латофат Насриддиноваро ба муносибати Рӯзи модар табрик намуда, ба эшон саломатию комил ва рӯзгори хуш таманно кард.

Вазир аз фаёлияти пурсамари Латофат Насриддинова дар соҳаи хизмати давлатӣ ёдовар шуда, иброз дошт, ки шумо, муаллимаи азизро аксарӣ сокинони

кишвар чун сиёсатманди соҳибирода ва яке аз фаёлзанон мешиносанд. Фаёлияти бисёрсолаи шумо дар соҳаи хизмати давлатӣ, баҳусус, соҳаи маориф, ҳеч гоҳ фаромӯш намешавад ва наслҳои баъдӣ хатман қорномаатонро ба некӣ ёд мекунанд.

Латофат Насриддинова бо изҳори миннатдорӣ барои дидорбинӣ ва табрику табрик дар арафаи Рӯзи модар қайд кард: «Ман худро аз зумраи хушбахттарин занҳои медонам, ки солҳои зиёд дар партави сиёсати хирадмандона ва дурандешонаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти маҳбуби кишвар, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон қору фаёлият намудам ва заррае ҳам бошад, саҳми худро дар татбиқи ин сиёсат гузоштам. Сиёсати комил ва хирадмандонаи Сарвари давлат буд, ки мо, занон, дар ҷомеаи натавон обрӯи баландро соҳиб гардидем, балки дар вазифаҳои роҳбарикунанда баробари мардон мавқеъ пайдо намудем. Аз ин рӯ, ҳамеша миннатдорӣ ҳешро ба Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон баҳри тавачҷуҳу дастгириҳои ҳамешагашон мерасонам».

Дар фарҷоми дидорбинӣ Латофат Насриддинова китобҳои худро чун рамзи хотира ба вазири маориф ва илм тақдим намуд.

АХБОР

6-уми март соли қорӣ дар Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон вохӯрии вазири маориф ва илм Раҳим Саидзода бо намояндаи доимии Бонки Осиёи Рушд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон Ко Сакамото баргузор гардид.

Зимни вохӯрӣ вазири маориф ва илм аз ҳамкориҳои судманди тарафҳо изхори қаноатмандӣ намуда, барои боз ҳам дар сатҳи бештар ба роҳ мондани ҳамкорӣ, тавсеа бахшидани фаъолият дар доираи лоиҳаҳои сармоягузорӣ дар соҳаи маориф ва расидан ба ҳадафҳои дар пеш гузошташуда пешниҳодҳо ироа намуд. Ҳамзамон, вазири маориф ва илм иброз дошт, ки рушди захираҳои инсонӣ яке аз ҳадафҳои афзалиятноки сиёсати имрӯзаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мебошад.

Бояд таъкир дод, ки бо мақсади рушди фанҳои дақиқ, табиӣ ва риёзӣ солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон гардид. Дар ин замина, имрӯз чихати боз ҳам бештар ба роҳ мондани

Вохӯрии вазир бо намояндаи доимии Бонки Осиёи Рушд дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

омӯзиши илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ лоиҳаи «Такмили таҳсилоти миёна дар соҳаҳои илмҳои табиӣ, технологӣ, муҳандисӣ ва математика» дар назди Вазорати маориф ва илм татбиқ гашта истодааст.

Дар навбати худ, Ко Сакамото омодагии роҳбарияти бонки мазкурро баҳри густариши равобит бо Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар самтҳои гуногуни соҳа иброз намуда, қайд кард, ки дар

раванди баррасии портфели БОР барои солҳои 2026-2030 ба масъалаи такмили омӯзиши фанҳои дақиқ бештар диққат зоҳир мегардад.

Гуфта шуд, ки Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон бо Бонки Осиёи Рушд дар соҳаи маориф ва илм дар доираи лоиҳаи «Такмили таҳсилоти миёна дар соҳаи илмҳои табиӣ, технологӣ, муҳандисӣ ва математика» ҳамкориҳои судмандро ба роҳ монда, то кунун дар ин самт корҳои зиёде ба анҷом расидааст. Ҳамчунин, рушди сармояи инсонӣ, бештар намунаҳои шароити таҳсилот, муҷаҳҳазномаҳои синфхонаҳои фанӣ ва озмоишгоҳҳо бо лавозимоти зарурӣ, сохтмони муассисаҳои таълимӣ ва чанде дигар дар меҳвари ҳамкории судманди ҷонибҳо қарор дорад.

Дар рафти вохӯрӣ масъалаҳои сохтмони биноҳои иловагӣ, озмоишгоҳҳо дар назди муассисаҳои таълимӣ, аз такмили ихтисос гузаронидани омӯзгорони фанҳои дақиқ, риёзӣ ва математика ва рушди сармояи инсонӣ мавриди баррасӣ қарор дода шуд.

Боздид аз факултети сохтмон ва меъморӣ

Бо мақсади шинос шудан аз раванди таълиму тарбия, давомоти донишҷӯён, омодагии омӯзгорон ба дарс, истифодаи технологияи рақамӣ дар рафти дарсҳо, сифати таълим, нақшае барномаҳои таълимӣ, китобҳои дарсӣ, рафти омодакунии мутахассисон вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода аз факултети сохтмон ва меъморӣ Донишгоҳи техникаи Тоҷикистон ба номи академик М. С. Осилӣ дидан намуд.

Зимни боздид вазири маориф ва илм бо омӯзгорону донишҷӯёни факултети сохтмон ва меъморӣ донишгоҳи мазкур таъкид дошт, ки дар маҷмуъ, дар ин муассиса ихтисосҳои амал мекунанд, ки дар заминаи омӯзиш ва азҳудкунии илмҳои дақиқ ба роҳ монда шудаанд. Бо пешниҳоди бевоситаи Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба хотири боз ҳам бештар ба роҳ мондани омӯзиши илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ, инчунин, барои тавсеаи тафаккури техникаи насли наврас солҳои 2020-2040 «Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон карда шудааст. Барои амалӣ намудани Бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф омӯзгорони муассисаҳо мебошад, ба дарс ва омӯзишҳои амалӣ муносибати ҷиддӣ намуда, вобаста ба ихтисосҳои амалкунанда мутахассисони ҷавобгӯ ба бозори меҳнатро омода намоёнд. Таъкид гардид, ки бояд ба раванди амалиномаҳои «Солҳои рушди иқтисоди рақамӣ ва инноватсия» дар муассиса тадбирҳои амалӣ андешида шуда, қарор дар ин самт ҷоннок гардад.

Вазири маориф ва илм дар рафти боздид аз давомоти донишҷӯён изхори нигаронӣ намуда, ба роҳбарияти муассиса таъкид дошт, ки раванди таълим ва иштироки пурраи донишҷӯён дар дарс бояд зери назорати ҷиддӣ қарор дода шуда, масъалаи мазкур пурра ҳалли худро ёбад.

Ҳамзамон, дар идома вазири маориф ва илм атрофи мавзӯҳои ихтисосҳои амалкунанда, баланд бардоштани сифати таълим дар муассиса, бештар намудани давомоти донишҷӯён, риояи сару либоси тавсиявӣ, иштироки бештари донишҷӯён дар озмуну олимпиадаҳои ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ, тарбияи ватандӯстиву ҳештаншиниҳои онҳо, пешгирии шомилшавии ҷавонон ба ҳизбу ҳаракатҳои мамнӯъ, омода кардани кадрҳои баландихтисос дар самти сохтмон ва меъморӣ, омода будани омӯзгорон ба дарс, барномаҳои таълимӣ, омодагӣ ба пешвози ҷашни Наврӯзи оламафрӯз, таълиф ва нашри китобҳои дарсӣ ва ғайра бо роҳбарияти ва омӯзгорони муассиса суҳбат намуда, барои рафти мушкилиҳои ҷойдошта дастурҳои мушаххас дод.

4-уми март соли равон таҳти раёсати муовини вазири маориф ва илм Лутфия Абдуллоҳқозода ҷаласаи навбатии Шурои миллии таҳсилот баргузор гардид, ки дар он сардорони раёсату шуъбаҳои дастгоҳи марказӣ ва роҳбарони муассисаҳои тобеи Вазорати маориф ва илм, роҳбарони гурӯҳҳои ҳамоҳангсози барномаву китобҳои дарсӣ, муаллифону мураббӣҳои адабиёти таълимӣ барои баррасӣ пешниҳодишуда иштирок намуданд.

Дар ҷаласаи навбатии Шурои миллии таҳсилот масъалаҳои тавсияи адабиёти таълимӣ, таҳлили вазъи адабиёти таълимӣ, тарбиявӣ ва бадеӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ мавриди баррасӣ қарор гирифт.

Зимни муаррифии адабиёти таълимӣ барои муҳокимаи пешниҳодгардида директори Маркази таҳия, нашр ва муомилоти китобҳои дарсӣ, илмию методии Вазорати маориф ва илм Наврӯзи Ҷумъамурод иброз дошт, ки дастхати китобҳои номбаршуда аз ҷониби муассисаҳои эксперти аз ҷиҳати гардида, бо дарназардошти эроду пешниҳодҳои онҳо тақмил шудаанд.

Ранси ҷаласа аз роҳбарони муассисаҳои зерсохтори вазорат даъват ба амал овард, ки чихати такмили фаъолияти муаллифону мукарризон, бознигирии низомии таҳия ва ташхиси китобҳои дарсӣ

Вазъи адабиёти таълимӣ, тарбиявӣ ва бадеӣ дар Шурои миллии таҳсилот

ва ташхиси мазмуну муҳтавои ҳама номгӯи адабиёти таълимӣ чораҳои дахлдор андешида шаванд.

Аз рӯи масъалаи дуум оид ба таҳлили вазъи адабиёти таълимӣ, тарбиявӣ ва бадеӣ дар муассисаҳои таҳсилоти томактабӣ раиси гурӯҳи ҳамоҳангсози тарбияи томактабӣ ва таҳсилоти ибтидоӣ Маҳина Бобоева иброз намуд, ки ҳамасола аз ҷониби вазорат дар доираи маблағҳои барномаҳои давлатӣ ба ин зинаи таҳсилот наشري маводи бадеиву таълимӣ бо теъдоди муайян ба роҳ монда мешавад. Гуфта шуд,

ки бо мақсади бартараф кардани норасони маводи таълимӣ дар муассисаҳои томактабӣ китобдорони шуъба ва раёсатҳои маорифро зарур аст, ки аз рӯи шумораи мураббӣҳои муассисаҳои томактабӣ чихати дастрас кардани адабиёти таълимиву бадеии тозанаشر дархост пешниҳод созанд.

Аз рӯи масъалаи сеюм, аз ҷиҳати раисони гурӯҳҳои ҳамоҳангсози барнома ва китоби дарсии Шурои миллии таҳсилот барои фаъолияти давоми солҳои 2025-2027 тасдиқ гардиданд.

Татбиқи Барномаи давлатӣ оид ба кабудизоркунӣ

4-уми март соли қорӣ дар Вазорати маориф ва илм дар партави сиёсати ободкоронаи Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон бо мақсади амалиномаҳои «Барномаи давлатӣ оид ба кабудизоркунӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040» ҷаласаи кори муовини вазири маориф ва илм Равшан Каримзода бо муовинони рек-

торони муассисаҳои таҳсилоти олиӣ касбии кишвар доир гардид.

Нахуст муовини вазири маориф ва илм қайд намуд, ки ҳифзи муҳити зист қарзи шаҳрвандии ҳар як сокини кишвар буда, амалӣ намудани Барномаи давлатӣ оид ба кабудизоркунӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040 барои ободу зебо намудани кишвар заминаи мусоид мебошад.

Гуфта шуд, ки тибқи барнома дар назар аст, ки дар соли 2025 аз ҷониби Вазорати маориф ва илм ва муассисаҳои тобеи он 50 ҳазор ниҳолҳои ҳамешасабз, сояафкан ва мевадиханда шинонида шаванд.

Хотиррасон мешавем, ки бо Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Барномаи давлатӣ оид ба кабудизоркунӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон барои давраи то соли 2040» қабул гардид, ки тибқи он дар марҳилаи якум солҳои 2025-2027 дар ҷумҳурӣ беш аз 10 миллион бех ниҳолу бутта шинонида мешавад.

Боиси зикр аст, ки шинонидани дарахт, нигоҳубин ва парвариши он чун анъана ва суннати нек пазируфта шуда, кори савоб ва дар ин баробар, амали барои табиат фоидаовар маҳсуб шуда, дар шароити тағйирёбии иқлим барои нигоҳ доштани мувозинати табиат шинонидани дарахтон амри зарурӣ доништа мешавад.

Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илм

ДАР ПАРТАВИ ПАЁМ

Бо дасту дили гарм

Мусаллам аст, ки Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон соҳаи маорифро омили муҳимтарини таҳкими давлат ва наҷоти миллат номидаанд. Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нахустин марҳалаи ташаккули истиқлоли миллӣ ба рушди соҳаи илму маориф аҳамияти аввалиндараҷа зоҳир менамояд.

Пешвои миллат дар Паёми навбатӣ (28.12.24) ба рушди соҳаи маориф тавачҷуҳи махсус зоҳир намуда, дурнамои пешрафт ва роҳи равишҳои навини таҳаввули илму маорифи кишварро ба таври мушаххас барномарезӣ қарданд.

Дар марҳалаи кунунии рушди Тоҷикистон бартарӣ додан ба соҳаи маориф, бешубҳа, воситаи муҳим расидан ба ҳадафҳои стратегӣ давлат мебошад. Зеро таҷрибаи ҷаҳонӣ собит намудааст, ки пешрафти маориф, ба инкишофи соҳаҳои иқтисодӣ ва иҷтимоӣ-фарҳангӣ мусоидат менамояд.

Таҳлили соҳаҳои илму маориф дар Паём баёнгарӣ он аст, ки макоми омӯзгор дар низомии маорифи миллӣ афзалият дорад.

Бо ин мақсад, масъалаи фарогирии наврасону ҷавонон ба таҳсил дар маркази тавачҷуҳи Ҳукумати кишвар қарор дошта, бунёди навсозии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ ва олии касбӣ вусъат ёфтааст.

Зиёд намудани музди меҳнати кормандони соҳаҳои иҷтимоӣ, алаҳқусус, омӯзгорон ба тақмили фаъолият ва баланд гардидани сатҳи сифати таълим мусоидат менамояд.

Пешвои миллат бо дарназардошти нақши

созандаи илм дар рушди ҳаёти иқтисодӣ ва иҷтимоӣ фарҳангии кишвар таъкид намуданд, ки «бо истифода аз имкониятҳои давлат ва Ҳукумати мамлакат фароҳам оварда истодааст, муассисаҳои илмиву таҳқиқотӣ ва таҳсилоти олии бояд бо роҳи анҷом додани кашфиёту ихтироот, ҷорӣ намудани усулҳои инноватсионии пешбурди таҳқиқоти илмӣ ва техникаву технологияҳои муосир дар рушди минбаъдаи иқтисоди миллимон саҳми фаълтар гузоранд».

Дар даврони соҳибистиклолӣ диққати махсус ба соҳаи маориф равона гардид ва теъдоди зиёди муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ донишқадаву донишгоҳҳо, институтҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, коллеҷу литсейҳо ва ғайра бунёд гардид.

Асри XXI замони пешрафти бесобиқани илм ва техникаву технологияҳои навин мебошад. Дар чунин шароит рушди минбаъдаи кишвар ба татбиқи илм дар истехсолот иртиботманд мебошад.

Бояд қайд кард, ки имрӯз бидуни мутахассисони варзидаю касбӣ ва технологияи пешрафта наметавон соҳаҳои ҳаёти ҷомеа, бахусус, саноату иқтисодро тараққӣ дод. Ба ин хотир, ҳамасола барои рушди инкишофи соҳаи илм аз ҳисоби бучети давлат маблағҳои зиёд ҷудо карда мешаванд, то шароити имконоти хуби касбу ҳунаромӯзӣ ва ҳамоҳангии илм бо истехсолот таъмин карда шавад.

Манзура ҚҶРАҲОНЗОДА

Тавачҷуҳ ба соҳаи маориф меафзояд

Дар солҳои соҳибистиклолӣ Ҷумҳурии Тоҷикистон таҳти роҳбарии Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар соҳаҳои иҷтимоӣ, иқтисодӣ ва фарҳангӣ ба пешрафти назаррас ноил гардид.

Дар Паёми навбатии Пешвои миллат ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (28 декабри соли 2024) рушди маориф, иқтисоди рақамӣ ва навоарӣ ҳамчун самтҳои муҳим барои пешрафти кишвар таъкид гардиданд. Пешвои миллат солҳои 2025–2030-ро солҳои

рушди иқтисоди рақамӣ ва инноватсия эълон намуда, зикр қарданд, ки рушди иқтисоди рақамӣ бе тақмили сифати таълим ва омода намудани мутахассисони баландихтисос имконнопазир аст. Дар ин самт барномаҳои таълимӣ бояд ба талаботи замони мутобиқ гарданд. Зеро технологияҳои рақамӣ ва инноватсия на танҳо дар соҳаи иқтисод, балки дар тамоми соҳаҳо, аз ҷумла, маориф истифода мешавад.

Ҳамчунин, дар Паём масъалаи баланд бардоштани сатҳи иҷтимоии омӯзгорон, зиёд намудани музди меҳнати онҳо ва таъмин намудани мактабҳо бо асбоби технологияи замонавӣ таъкид гардид. Ташаббусҳои мазкур ба омӯзгорон эътимоди бештар ва азми қавӣ мебахшад ва онҳо бо дасту дили гарм наврасону ҷавонони эҷодкору лаёқатмандро тарбия менамоянд.

Шаҳноза РҶЗИЕВА,
омӯзгори ИТМУ №1-и ноҳияи Айни

ЗАБОНОМӢЗӢ

Муҳовараи мухтасари забонҳои тоҷикӣ, русӣ ва англисӣ

(Барои омӯзгорону хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ (синфҳои 5-11), устодону донишҷӯёни муассисаҳои таҳсилоти миёнаи махсус, олии касбӣ ва кормандони соҳаи маориф ва илм)

Тоҷикӣ	Русӣ	Англисӣ	Ово-навишт
ЭКСКУРСИЯ – TOUR, EXCURSION, TRIP			
Ман бештар бо автобус (қатора, тайёра) сафар карданро дӯст медорам.	Я предпочитаю путешествовать автобусом (поездом, самолетом)	I prefer to go by bus (train, plane).	[ai pri'fə: tu: gəʊ bəi bləs (trein, plein)]
Дар ин ҷо кадом ёдгориҳо ҳастанд?	Какие достопримечательности здесь есть?	What special sights are there?	[wɒt 'speʃəl saits ə: ðeə]
Шумо экскурсияи шавқоварро тавсия дода метавонед?	Вы можете порекомендовать интересную экскурсию?	Can you recommend an interesting tour?	[kæn ju: 'rekə'mend ən 'intristin tʊə]
Бигӯед, кадом осорхонаҳо (театрҳо, ҷойҳои ҷаҳонӣ) дар ин ҷо машҳуранд?	Не могли бы Вы рассказать, какие здесь есть музеи (театры, исторические места)?	Would you please tell me what museums (theatres, historical places) are here?	[wʊd ju: pli:z tel mi: wɒt mju: 'zi:əmz ('θiətəz, his'tɔrikəl 'pleisiz) ðeə ə: hiə]
Чиптаи вуруд чанд пул аст?	Сколько стоит входной билет?	How much is admission?	[həʊ mʌʃ 'iz əd'miʃn]
Истгоҳи наздиктарини такси (метро) кадом аст?	Где ближайшая стоянка такси (станция метро)?	Where is the nearest taxi stand (subway station)?	[weə ɪz ðə 'ni:ərist 'tæksi stænd ('sʌbweɪ 'steɪʃn)]
Дар соати чанд оғоз меёбад?	Во сколько начало?	What time does it start?	[wɒt taɪm dɒz it stɑ:t]
Лутфан, ба ман нақшаи шаҳро диҳед.	Дайте мне, пожалуйста, план города.	Please give me a map of the town.	[pli:z gɪv mi: ə mæp ɒv ðə taʊn]
Оё шумо китобчае бо тавсифи саёҳат ва экскурсияҳо доред?	У Вас есть брошюра с описанием туров и экскурсий?	Do you have a brochure describing tours and excursions?	[du: ju: hæv ə 'brɔʃjʊə dis'krɪbɪŋ tʊəz ænd iks'kɜ:ʃnz]
Мо барои гирифтани сурат имконият дорем?	У нас будет возможность сделать фотографии?	Will there be an opportunity to take some photos?	[wɪl ðeə bi: ən 'ɒpə'tju:niti tu: teɪk sʌm 'fəʊtəʊz]
Боз кадом ёдгориҳои таърихиро тамошо кардан мумкин аст?	Какие еще достопримечательности можно осмотреть?	What other sights are there to see?	[wɒt 'ʌðə saits ə: ðeə tu: si:]
ДАР НАЗДИ ДУХТУР – У ВРАЧА – AT THE DOCTOR			
Ба ман духтур лозим аст.	Мне нужен врач.	I need a doctor.	[ai ni:d ə 'dɒktə]
Ҳошиш мекунам, духтурро даъват кунед.	Вызовите, пожалуйста, врача.	Please, call a doctor.	[pli:z kɔ:l ə 'dɒktə]
Оё дар меҳмонхона духтур ҳаст?	Есть ли врач в гостинице?	Is there a doctor in the hotel?	[ɪz ðeə ə 'dɒktə ɪn ði: hæʊ'tel]
Беморхонаи наздиктарин дар кучо воқеа аст?	Где находится ближайшая больница?	Where is the nearest hospital?	[weə ɪz ði: 'ni:ərist 'hɒspɪtl]
Шумо аз чӣ шикоят доред?	Что Вас беспокоит?	What troubles you?	[wɒt trʌblz ju:]
Духтур кай меояд?	В котором часу придет врач?	When will the doctor come?	[wen wɪl ði: 'dɒktə kʌm]
Ман сугуртаи тиббӣ дорам.	У меня есть медицинская страховка.	I have a medical insurance.	[ai hæv ə 'medɪkəl ɪn'sʊərəns]
Ташаккур, имрӯз худро бештар ҳис мекунам.	Спасибо, мне сегодня лучше.	I'm better today, thank you.	[aɪ'em 'betə tə'dei θæŋk ju:]

(Давом дорад)

СУННАТИ НИЁҶОН

Наврӯз рамзи муҳаббату зебой, сафову покӣ ва саховату некист, саршавии фаъолияти кишти кори зироаткорон, тамоми кормандони соҳаи аграрӣ, бедоршавии табиату чома, иди баҳору чавонӣ, ишқу муҳаббати мардумон, дӯсту рафоқати халқҳои гуногун ба ҳисоб меравад. Тоҷикистон, ки Ватани Наврӯзи хучастапай аст, бо истиқболи густурда ва шукӯху шаҳомати хосса таҷлил мегардад. Дар минтақаҳои қадимаи сарзамини тоҷикон аз ҷиҳати мазмун ва моҳият Наврӯзи фараҳбахш бо як маросими таърихи чашн гирифта шавад ҳам, ҳар яке он бо хусусиятҳои аз ҳам фарқ мекунад. Наврӯз иди қадимаи халқи тоҷик буда, дар баъзе сарчашмаҳо қайд карда шудааст, ки зиёда аз 6 ҳазор сол ва баъзе дигар 10 ҳазор сол таърих дорад. Омӯзиши таърихи Наврӯзи оламафрӯз аз тарафи олимони чомашинос ва муаррихону муҳаққиқон идома дорад.

Мо ифтихормандем, ки дар кишвари азизамон чашн гирифтани иди дӯстӣ, чавонӣ, зебой, бедоршавии табиат Наврӯз аҳамияти таърихӣ умумичаҳонӣ дорад. Ҳамасола иди қадимаи тоҷикон Наврӯзи фархундапай дар кишвари азизамон дар сатҳи баланд таҷлил мегардад.

Мардумшиносону муаррихон ва муҳаққиқони фолклоршинос роҷеъ ба Наврӯз ва расму одатҳои марбути он китобу мақолаҳо таълиф кардаанд. Дар асарҳои Абуҷаъфар Муҳаммад Чарири Табарӣ «Таъриху-р-русул вал-мулк», «Зайну-л-аҳбор»-и Гардезӣ, Ибни Асир дар «Комилут-т-таворих», Масъудӣ дар «Муруҷу-з-заҳаб», Абу-бакри Наршаҳӣ «Таърихи Бухоро», Умари Хайём «Наврӯзнама», Абуали Балъамӣ ва ғайра маълумоти муфид баён карда шудааст.

Абуали Балъамӣ чашн гирифтани Наврӯзро аз ҷониби Чамшед чунин иттиқос кардааст: «Ва чунин рӯзе, ки ба подшоҳӣ расид, рӯзи хурмузд буд аз фарвардин. Пас он рӯз Наврӯз карданд ва то кунун идома дорад. Ва ҳафтсад

ТОҶИКИСТОН - ВАТАНИ НАВРҶЗ

сол биншаст, ки андар ин рӯзгор рӯзе дарди сараш нахост ва душмане бар вай берун наёмд ва ранҷе ва ғаме надид». Мардуми тоҷик дар гузашта ранги сафедро ҳамчун рамзи покиву беолоишӣ, сулҳу оромӣ, осмони соф ва кушоиши кор шуморида, дар интиҳоби ғизову ашё ва либосу ороиши хона ба он афзалият медоданд. Даври хонаҳоро қабл аз фарорасии чашни Наврӯз сафед ва либосҳои сафед ва бар мекарданд. Рӯи суфраи Наврӯзи шакар, шир, чурғот ва хӯрокҳои аз шир бириҷ пухта мегузоштанд. Аз манбаъҳои таърихӣ бармеояд, ки вожаи наврӯзи аз забони қадимаи паҳлавӣ «нук-нуч» ё «нук-рӯз», дар забони муосири тоҷикӣ аз ду калима «нав ва рӯз» таркиб ёфта, маънои рӯзи навро ифода мекунад. Дар забони арабӣ бошад, бо номи «най-рӯз» зикр гардидааст. Дар ҳар маврид моҳияти вожаи «наврӯз» дорои як маъно-рӯзи нав, яъне, нахустин рӯз аз моҳи аввали солшумории хуршедӣ ва оғози фасли

баҳор мебошад.

Бо пешниҳоди Тоҷикистон ба як қатор кишварҳои ҳамҷавор моҳи сентябри соли 2009 бузурғтарин ташкилоти байналмилалӣ фарҳангӣ-ЮНЕСКО Наврӯзи фархундаро ба феҳристи мероси фарҳангии ҷаҳон шомил ва соли 2010 бошад, чашни байналмилалӣ эълон намуд, ки аз нуфузу эътибор ва арзиши ҷаҳонӣ он дарак мебахад. Аз ин лиҳоз, мо бояд ин чашни миллиро бо ҳисси ифтихор ва шукӯху хосса таҷлил намоем ва ба мардуми дунё муаррифӣ кунем. Абу-бакри Наршаҳӣ дар «Таърихи Бухоро» Наврӯзро ҳамчун оғози соли сӯғдӣ ва оғози соли деҳқонону кишоварзон меҳисобад: «Наврӯз соли ҷади муғон, эҳтимолан дар тақвими ҳаҷрӣ ва сӯғдӣ яке буда ва баъд ба муддати панҷ рӯз тафовут пайдо кардааст, соли ҷади даҳоқон рӯзи аввали фарвардин ва соли ҷади - муғон рӯзи шашмо мебошад». Яъне, Наврӯз дар замони Сомониён ба аввали фар-

вардин, рӯзи 21-уми март ҳамчун рӯзи оғози соли деҳқонон маънидод мешавад, ки аз наврӯзи муғон, ки ба рӯзи шашмои фарвардин рост меомад, аз наврӯзи аввал бо хусусиятҳои мазҳабӣ ақидаи худ фарқ мекард. Наврӯзро мизони сол меноманд, зеро он хангоме фаро мерасад ва замоне чашн гирифта мешавад, ки соатҳои шабу рӯз баробар мегарданд.

Наврӯзро мардуми Шарқ дар давоми як моҳ, дар даҳрӯзаи якум зироаткорон, чорвадорон, дар даҳрӯзаи дуюм амалдорон ва дар даҳрӯзаи сеюм шохон чашн мегирфтанд. Давраи сеюм чашни Наврӯзи хотимаӣ буда, ба мардум аз тарафи подшоҳон зиёфат ораста, меҳмоннавозӣ мекарданд.

Шоҳтаими наврӯзӣ «Сумалак» буда, дар замони қадим сӣ малика дар давоми 2 шабу рӯз бетанаффус онро мепухтанд. Сумалак аз 7 намуди меваҳо (гандум, майсаи гандум, об, орд, рӯған, санги майдаи кулола, чормағз) тайёр карда шуда, ба мардум, меҳмонон ва хонаҳо тақсим карда мешавад. Наврӯзи хучастапай урфу одат, маросим ва суннатҳои қадимаи таърихӣ дошта, онҳо аз авлод ба авлод, аз қарнҳо то замони мо ҳамчун намунаи ҳаёти зинда давом мекунад.

Ҳамчун муҳаққиқ солҳои тӯлонӣ, ки таърихи пайдоиши Наврӯзро меомӯзам. Масалан, дар Хучанди бостонӣ мардум аз рӯзҳои аввали моҳи март «иди сол», «иди соли нав». «иди баҳор»-ро таҷлил мекунад.

Дар ҳақиқат, пажухиши таърихи Наврӯзи оламафрӯз аҳамияти калони илмию маърифатӣ дошта, саҳифаҳои рангини тамаддуни оламшумули тоҷиконро боз ҳам ба ҷаҳониён бештар муаррифӣ мекунад.

*Сафар ЭРКАЕВ,
дотсенти кафедраи археология,
этнография ва динишиносӣ
факултети таърих
ва ҳуқуқи ДДХ ба номи академик
Бобоҷон Ғафуров*

Чашни оламиён

Наврӯз ҳамасола ҳамчун иди хураму оғози табиат, шукуфоно ободонӣ таҷлил мегардад. Вожаи тоҷикии «наврӯз», ки аз ҷузъҳои «нав» ва «рӯз» таркиб ёфтааст, ба маънои рӯзи нав истифода мешавад ва дар луғатномаҳо чунин тавсиф ёфтааст: Наврӯз - рӯзи нав, рӯзи тоза, рӯзи аввали фарвардин, ки бузурғтарин чашни миллии ва оғози соли нави эронӣ аст.

Маҳбубтарин чашни миллии мо-тоҷикон Наврӯз аст, ки дар таърихи фарҳанги мардум ҳеҷ анъана ва расму ойине баробари он шукӯху шаҳомати хосса надорад. Ин чашн чашни эҳён табиат, фарорасии баҳори нозанин, оғози корҳои кишоварзӣ ва баробаршавии шабу рӯз аст. Боис ифтихор ва сарбаландист, ки 18-уми феввали соли 2010 дар ҷаласаи 64-уми Ассамблеяи генералии Созмони Милали Муттаҳид, ки унвони «Фарҳанги ҷаҳон»-ро дорад, қатъномаи «Рӯзи ҷаҳонӣ Наврӯз» қабул гардид, ки он бо пешниҳоди кишварҳои Тоҷикистон, Эрон, Афғонистон, Озарбойҷон, Қазоқистон, Қирғизистон, Туркия ва Туркменистон сурат гирифт. Дар қатъномаи мазкур оварда шудааст, ки ҳамасола дар тамоми ҷаҳон 21-уми март ҳамчун Рӯзи байналмилалӣ Наврӯз таҷлил карда мешавад. Доир ба таърихи пайдоиши Наврӯз ақидаҳои олимони гузаштаи имрӯза зиёд аст ва яке аз чашнҳои пурнуфузи миллии тоҷикон бу-

дани он ҳақиқати бебаҳс аст. Дар Тоҷикистони соҳибистиклол Наврӯз имрӯзҳо натавон муждаи зиндашавии табиатро мерасонад, балки дар фазои сулҳу ваҳдати миллӣ бо ташаббуси Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар ҳар як ғӯшаю канори мамлакат ободкорӣ созандагиро ва навгонӣ беназирро ҳадия мекунанд. Иқдомҳои Пешвои миллат сабаб гардиданд, ки дар арсаи байналмилалӣ чашнҳои миллии мо мақоми хосса пайдо карданд. Ин иқдому қарорҳои Пешвои миллат омилҳои асосии болоравии худшиносии миллати тоҷик ва муаррифӣи фарҳанги гузаштаи имрӯзи халқи мо миёни халқу миллатҳои мухталифи олам аст. Нуктаҳои аслии анъанаи Наврӯзро ниёғони мо, ҳамчун арзиши фарҳангӣ тавассути китоби «Авасто» барои насли имрӯз боқӣ гузоштанд. Таҷлили ҷуфтбаророн, гулгардонӣ, хонабаророн, ғӯштингирӣ, ҷавгонбозӣ, бузқашӣ, ҷаҳидан аз болои оташ, обреза ва дигар маросимҳои идона қисми муҳими чашни Наврӯзро ташкил медиҳанд.

Дар умум, метавон гуфт, ки Наврӯз ҳамчун чашни ниёғон муаррифӣи таърихи фарҳанг доништа мешавад.

*Қаҳрамон ХОҶАЕВ,
омӯзгори кафедраи фармакология
ва забони лотинӣ Коллеҷи
тиббии шаҳри Душанбе*

«Маликаи наврӯзӣ»
ва «Дастархони наврӯзӣ»

Бо мақсади баланд бардоштани завқи хунаромӯзӣ, суннат ва анъанаҳои миллии фароҳам овардани шароит барои инкишофи истеъдоди шахсият, инчунин, тарбияи дарки зебову эстетикӣ кӯдакону наврасон ва ҳавасманд намунаи хунаромандони навраси боистеъдод бахшида ба чашни Наврӯзи байналмилалӣ дар Қасри фарҳанги ноҳияи Зафаробод озмуни вилоятӣ бехтарин дастархони наврӯзии «Ҳафт син ва ҳафт шин» ва «Маликаи Наврӯзӣ» баргузор гардид.

Дар озмун 15 даста аз шаҳру ноҳияҳои вилоят анвои гуногуни хӯрокҳои миллии ва намудҳои мухталифи ширинхоро ба маъраи гузоштанд, ки ғизоҳо аз ҷониби хонандагони муассисаҳои таълимӣ ва аъзои маҳфили «Рӯзгордорӣ»-и марказҳои таҳсилоти иловагии шаҳру ноҳияҳои вилоят омода шуда буданд.

Ороиши хони «Ҳафт сину ҳафт шин» бо анвои мухталифи хӯрокҳои миллии, ширинҳои гуногун аз ҷониби муҳассилини дабистонҳои вилоят ва интиҳоби «Маликаи наврӯзӣ» аз ҳисоби хонандагони лаёқатманду моҳир баёнгарӣ он буд, ки иштирокдорон ба ин озмун омодагии хуб дидаанд.

Ҳайати ҳақамони озмун дар асоси низоминомаи озмун бехтаринҳоро муай-

ян намуданд.

Дар озмуни вилоятӣ «Маликаи Наврӯзӣ» 17 нафар аз 15 шаҳру ноҳияи вилоят ширкат намуданд ва аз рӯи 5 шарт: хондани шеър дар васфи Наврӯз, иҷрои

рақс ва ё хондани тарона, истеъдоди ман (муаррифӣи истеъдод ва хунароҳи азбарнамуда), намоиши либоси дӯхти худ иштирокчи аз рӯи тарҳ ва дизайни наврӯзӣ ва байтбарак бо ҳам қувваозмоӣ намуданд.

Дастаҳои ғолиб бо диплому тухфаҳои хотираӣ ва иштирокчиёни фаъол бо сипосномаҳои раёсати маорифи вилоят ва Маркази таҳсилоти иловагии вилояти Сӯғд кадрдонӣ шуданд.

*Нуҳмон РАҶАБЗОДА,
«Омӯзгор»*

Дар шаҳри Душанбе бахшида ба Рӯзи модар барномаи пуршукӯҳи фарҳангӣ баргузор гардид.

АСРОРИ СИТОРАШИНОСӢ

Гирифти Моҳ, ки мувофиқи «Ёддоштҳо»-и устод Айни Аҳмади Дониш пешгӯӣ карда буд, кадом рӯз аст?

Дар таърихи инсоният ҳамеша ҳодисаҳои гуногуни табиӣ рух медоданд, ки одамро ба тафаккур ва андеша водор месохтанд. Ин ҳодисаҳо на танҳо хайратангез буданд, балки сабаби тарсу ваҳм шуда, боиси пайдоиши тасаввурот ва боварҳои мухталиф мегардиданд. Аз ҷумла, гирифти Офтоб (Кусуф) ва гирифти Моҳ (Хусуф) ҳамчун падидаҳои астрономии ҷолибу асроромез дар фарҳангҳо ва тамаддуноҳои гуногун мавқеи хоса доштанд. Дар замонҳои гузашта одамон ин рӯйдодҳоро бо иродаи қувваҳои фавқуттабиӣ ва аломатҳои рамзӣ пайванд медоданд. Бо вучуди ин, пешрафти илм ва астрономия имкон дод, ки мо сабабҳои воқеии ин ҳодисаҳои кайҳониро фаҳмем ва онҳоро ҳамчун қисмати табиӣ ҳаракати ҷирмҳои осмонӣ дарк намоем.

Дар омӯзиши ин ҳодисаҳои табиӣ ва кайҳонӣ мутафаккирони тоҷику форс нақши муҳимму арзишманд гузоштаанд. Онҳо бо мушоҳидаҳои тӯлонӣ, таҷриба ва донишҳои астрономии худ дар кашфи ин падидаҳо саҳми бориз доронид ва асоси илмҳои ситорашиносӣ ва кайҳоншиносиро гузоштаанд. Бо истифода аз асбобҳои одӣ тавонистанд ҳаракати ҷирмҳои осмониро таҳқиқ намоянд, вақти рух додани гирифти Офтоб ва Моҳро пешгӯӣ кунанд ва донишҳои худро ба наслҳои баъдӣ интиқол диҳанд.

Махсусан, Абурайҳони Берунӣ омилҳои гирифти Моҳ ва паҳлӯҳои гуногуни онро хеле дақиқ омӯхта буд. Худи ӯ 5 гирифти Моҳро мушоҳида кардааст. Ҳодисаи гирифти Моҳ 24 майи соли 997-и мелодиро, ки дар шаҳри Хоразм мушоҳида карда, бо мушоҳидаҳои астрономи дигар Абулвафо Бузҷонӣ, ки дар шаҳри Бағдод сурат гирифта буд, муқоиса намудааст. Мушоҳидаҳои дигаре, ки Берунӣ анҷом додааст, инҳоянд:

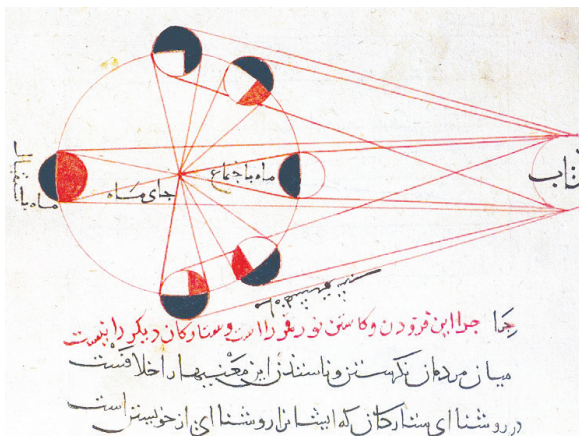
- 20 феввали соли 1003 дар шаҳри Ҷурҷон – оғози анҷоми гирифти Моҳро мушоҳида кардааст.
- 15 августи соли 1003 дар шаҳри Ҷурҷон – ситораҳои Насрин ва Айюкро барои андозагирӣ истифода кардааст.
- 5 июли соли 1004 дар шаҳри Хоразм фазаи миёнаи гирифтро мушоҳида кардааст.
- Сентябр-октябри соли 1018 дар шаҳри Ғазна – оғози гирифт дар соати 7:30 дақиқаи шаб рух додаст.

Тасаввуроти Берунӣ дар бораи ҳодисаи гирифти Моҳ ингуна буд:

1. Гирифти Моҳ замоне рух медиҳад, ки Моҳ ба сояи Замин ворид шавад, бинобар ин, гирифти Моҳ ҳеч гоҳ аз ғарб шуруъ намешавад, балки ҳамеша аз шарқ оғоз мегардад.

2. Сояи Замин ба мисли сояи дарахт ба масофаи хеле дур меравад.

3. Моҳ ҷисмест, ки нур намеафканад, равшани он аз нури афтандаи Офтоб вобаста аст. Вақте ки Замин байни Офтобу Моҳ қарор мегирад, нури Моҳ гум мешавад ва ин ҳодисаро «гирифтагӣ» меноманд. Барои дуруст дарк кардани тасаввуроти Берунӣ вобаста ба ҳаракати Моҳ ва фазаҳои он ҳодисаи гирифт кофӣ аст, ки ба нақшаи кашаи Берунӣ дар «Китобут-т-тафҳим ли авоили синоъати-т-танҷим»

назар андозем (Расми 1).

Ҳамчунин, ситорашиноси машҳури дигари тоҷик Чамшеди Кошонӣ гирифти Моҳро 2 июни соли 1406 дар шаҳри Кошон мушоҳида кардааст.

Устод Садриддин Айни дар «Ёддоштҳо» чунин навиштааст: «Моҳ ба гирифтани даромада буд, камкам гирифтагии моҳ зиёд шуда, ба аҳолии шаҳр маълум гардид. Дар кӯчаҳо овози табли шабгардон (одамони полтисияи амирӣ) баланд гардид, аз хавлиҳо садои лаълиҳо, лаълиҷаҳо, дегҳои мис ва сатилҳо баромадан гирифт. Дар муддати якҷанд дақиқа шаҳр аз овози дамбар-дамбур, ҷаранг-ҷунгур пур гардида, ба дили шунавандагон як навъ дахшат меандоخت. Ман дар мавридҳои моҳигирӣ дар деҳаамон ҳам садои «мисинакӯбӣ»-ро шунида будам. Лекин гулгулаи он ҷо ба муносибати камии аҳолии он ҷо паст ва суст буд. Аммо дар шаҳри Бухоро, ки якбора аз ҳазорҳо хавлиҳо ва садҳо таблоҳои садои нофорамии ғайримунтазам мебаромаданд, асабҳои касро ба ҳаяҷон меовард.»

Ин ҳодиса маро водор кард, ки дар асоси донишҳои астрономӣ, рӯзу соати аниқи ин ҳодисаро муайян кунам. Ҳодисаи мазкур дар мадрасаи Мири Араб, дар соли аввали таҳсили устод Айни (1890-91) рух додааст:

«Дар соли 1890 ман ҳамроҳи акаи худ барои хондан ба Бухоро омадам. Дар он ҷо домуллои кунҷакии акаам Мулло Абдусалом аз мадрасаи Мири Араб як ҳуҷра ёфта дод, ки мо ҳар ду дар он ҷо истиқомат кардем (сах. 142).

«Дар баҳорони соли якуми истиқоматам дар мадрасаи Мири Араб маро дидани хавлии Аҳмадмаҳдуми Дониш муяссар шуд (сах. 177).»

«Боре воқеа рӯй дод, ки ман овози Аҳмадмаҳдумро шунидам ва ба донишманди бузург будани ӯ ақида пайдо кардам: намедонам, дар ҳамаи сол буд, ё соли дигар, ки Дониш бо одати муқаррариаш дар байни асру шом ба мадраса омад» (сах. 175).

«Таҳсили соли 1890-91 ба охир расид. Баробари тамом шудани таҳсил озуқа ва харҷи акаам ҳам тамом шуд» (сах. 182).

Ин маълумоти «Ёддоштҳо»-ро ба назар гирифта, ба ҳисоби китобҳои астрономӣ муроҷиат мекунем, то дақиқ муайян созем, ки кадом ҳодисаи гирифти Моҳ ба навиштаҳои устод Айни мувофиқат мекунад. Тибқи маълумоти астрономӣ, дар соли 1890 ҳаҷор ҳодисаи гирифти Моҳ рух додааст, аммо онҳо пурра набуданд. Ин нишон медиҳад, ки дар ин сол ҳеҷ яке аз гирифтаниҳо наметавонист тавачҷуҳи хосаи донишмандонро ба худ ҷалб кунанд. Вале дар соли 1891 ду ҳодисаи гирифти пурра ба қайд гирифта шудааст: 23 майи соли 1891 ва 16 ноябри соли 1891.

Бо дарназардошти он ки таҳсил дар мадрасаҳо одатан аз моҳи октябр оғоз мешуд, метавон натиҷагирӣ кард, ки агар устод Айни ин ҳодисаро дар соли таҳсили 1890-1891 мушоҳида карда бошад, пас он, бешубҳа, ба моҳи майи соли 1891 рост меояд, ки он давраи поёни соли таҳсил ба ҳисоб мерафт.

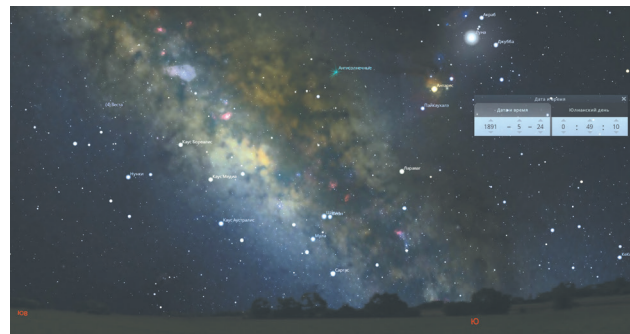
23 майи соли 1891 ба вақти Бухоро, мувофиқи тақвими григорианӣ, соати 21:41 гирифти Моҳ шуруъ гардида, соати 22:49 Моҳ пурра зери сояи Замин меравад ва гирифти пурра оғоз мешавад, соати

24:09 Моҳ аз сояи Замин ба баромадан шуруъ карда, соати 01:17-и рӯзи 24 май пурра тамом мешавад.

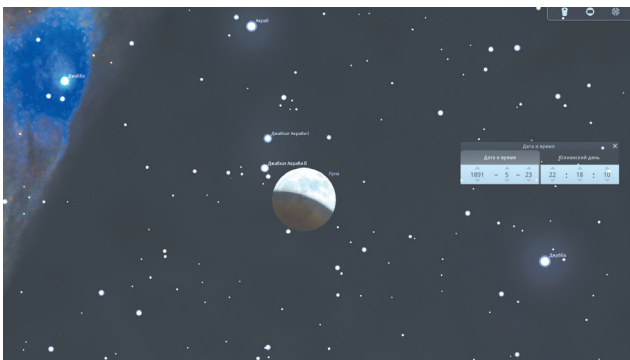
Дар аксҳои зер ҳолати ҷойгиршавии Моҳро нисбат ба ситораҳо ба вақти 23 майи соли 1891 барои шаҳри Бухоро меорем. Яъне, айнан ҳолате, ки устод Айни ва Аҳмади Дониш мушоҳида карда буданд.

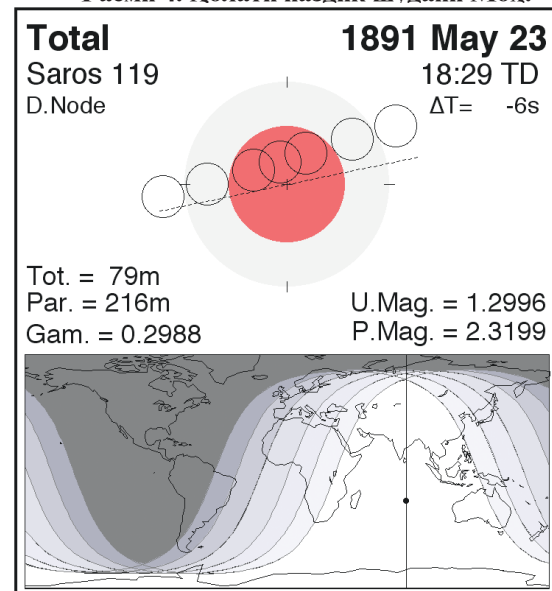
Расми 2. Дар ҳолати оғози гирифт.

Расми 3. Дар ҳолати охири гирифт.

Расми 4. Ҳолати наздик шудани Моҳ.

Thousand Year Canon of Lunar Eclipses
©2014 by Fred Espenak

Расми 5. Нақшаи гирифт ва минтақаҳо, ки аз он ҷо ин ҳодиса мушоҳида карда мешуд.

Аз аксҳо маълум мегардад, ки аз сабаби чандин соат давом кардани ҳодисаи гирифт, мавқеи Моҳ дар охир нисбат ба оғози ҳодиса хеле дигар шудааст.

Ризои БАҲРОМЗОД,
ҳодими пешбари илми Институти физикаю техникаи ба номи С. Умарови АМИТ

КОБИЛИЯТИ ЗЕҲНӢ

ҲАЛЛИ МАСЪАЛАҶО ДОИР
БА ОЛИМПИАДА

(Идома аз шумораҳои гузашта)

Машгулияти ёздаҳум (синфҳои 5-7)

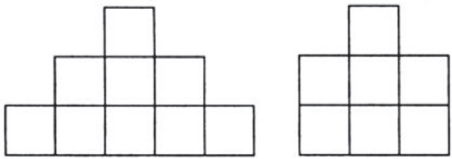
Масъалаҳои додашударо мустақилона ҳал кунед.

178. Панҷ сол пеш бародар ва хоҳар ҳарду 8 сол доштанд. Пас аз панҷ сол синну соли онҳо ба чанд баробар хоҳад шуд?

179. Агар ба ними пулҳои ман 80 сомони ҳамроҳ карда шавад, он $\frac{3}{4}$ ҳамаи пулҳои маро ташкил медиҳад. Ман чанд сомони пули нақд дорам?

180. Дар куттӣ 100 дона саққои сиёҳ ва 100 саққои сафед мавҷуд аст. Ба даруни куттӣ нигоҳ накарда, кадом шумораи хурдтарини саққохоро баровардан мумкин аст, ки дар байни онҳо ду саққои рангаш якхела мавҷуд бошад?

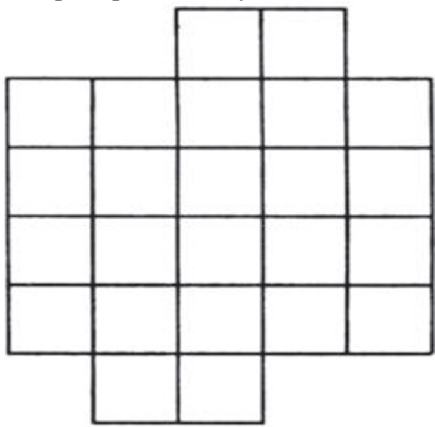
181. Малик кубчаҳоро болаи ҳам гузошта бино сохт.

Агар расми додашуда ба назар гирифта шавад, ин бино аз чанд кубча сохта шудааст?

182. Оё адади $12345 \times 6789 + 789 \times 654321$ адади сода аст?

183. Фигураҳо (Нигаред ба расм) ба чор қисми баробар тақсим кунед.

184. Агар суръати мототсикл аз суръати велосипед ду маротиба зиёд, суръати велосипед аз суръати пиёдагард ду маротиба зиёд бошад, кадоме тезтар аст; ба шарте ки тамоми роҳро бо велосипед ё ними роҳро бо мототсикл ва ними боқимондаро пиёда тай намояд?

185. Дар як қазира ними аҳоли дурӯғӣ ва ними дигараш ҳақгӯ мебошад. Як шахс мегӯяд: «Ман дурӯғӣ ҳастам». Оё вай сокини ин қазира аст?

186. Рақами 3-ро панҷ маротиба, аломати амалҳо ва қавсхоро истифода намуда, ҳамаи ададҳоро аз 0 то 11 пешниҳод намоед.

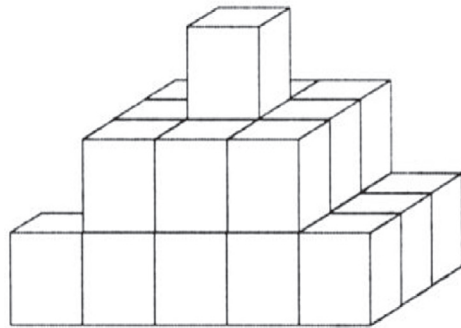
187. Холо соати 6-и беғоҳ аст. Чанд қисми шабонарӯз гузаштааст? Кадом қисми шабонарӯз боқӣ мондааст? Қисми боқимонда чанд қисми гузаштаи шабонарӯзро ташкил медиҳад?

188. Дар пайдарпай конуниятро барқарор намуда, боз се ададро ҳамроҳ кунед:

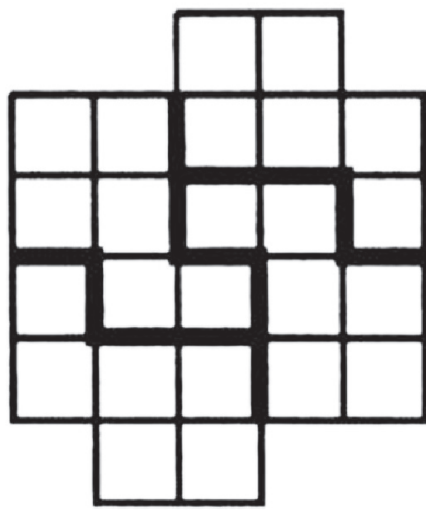
15, 29, 56, 109, 214, ...

189. Дар куттӣ 100 дона саққои сафед, 100 дона сурх, 100 дона қабуд ва 100 дона сиёҳ мавҷуд аст. Кадом микдори камтарини саққохоро ба куттӣ нигоҳ накарда гирифта лозим аст, ки дар байни онҳо на камтар аз 3 саққои рангаш якхела мавҷуд бошад?

190. Дар адади А37 ба ҷойи А кадом рақамро гузоштан лозим аст, ки он ба а) б) в) ба 9 тақсим шавад?

**Ҳалли масъалаҳо
ва нишондоди онҳо**178. 28 сол. Ҳал. Дар 10 сол ба синну соли ҳар яки онҳо даҳсоли илова мешавад. 179. 320 сомони. Ҳал. 80 сомони $\frac{1}{4}$ ҳиссаи тамоми маблағро ташкил медиҳад. 180. 3 саққо.Ҳал. Аз се дона саққо ҳатман ду дона саққои якранг пайдо мешавад. Қайд мекунем, ки ду дона саққо нокифоя аст, чунки онҳо гуногунранг шуда метавонанд. 181. Шумораи кубчаҳо метавонад ба адади дилхохи натуралӣ аз 13 то 25 баробар бошад. Бинои шартӣ масъаларо қаноаткунонанда ва аз шумораи калонтарини кубчаҳо сохташуда **дар расм** тасвир карда шудааст.

Қайд мекунем, ки як қисми кубчаҳоро ҳамин хел гирифта партофтан мумкин аст, ки намуд аз пеш ва паҳлу тағйир наёбад. 182. Не. Адади додашуда чуфт мебошад. 183. Ба расм нигаред.

184. Бо велосипед тезтар. Ҳал. Мототсиклрон ними роҳ ва велосипедрон чоряки роҳро дар ҳамон як вақт тай мекунад. Велосипедрон ними роҳ ва пиёдагард чоряки роҳро дар ҳамон як вақт тай мекунанд. Пас, $\frac{3}{4}$ ҳиссаи роҳ ҳам дар ҳолати яқум ва ҳам дар ҳолати дуум дар ҳамон як вақт тай карда мешавад ва тай намудани $\frac{1}{4}$ ҳиссаи роҳ боқӣ мемонад, ки онро бо велосипед тезтар тай намудан мумкин аст. 185. Не. Шаҳси «ман дурӯғӣ, гуфта, дурӯғӣ буда наметавонад, чунки онҳо ҳеҷ гоҳ гапи рост намегӯянд. Ҷритсар (ритсар – шахси шучоъ ва ростгӯ) ҳам шуда наметавонад, чунки ритсарон дурӯғ намегӯянд». 186. Мисолҳо:

$$\begin{aligned} (3-3) \times 333 &= 0; & (3-3) \times 3 + 3 \times 3 &= 1; \\ (3+3) \times 3 + 3 - 3 &= 2; & (3-3) \times 33 + 3 &= 3; \\ (3-3) + 3 + 3 \times 3 &= 4; & 3 \times 3 + 3 + 3 &= 5; \\ 3 + 3 + (3-3) \times 3 &= 6; & 3 \times 3 - 3 + 3 \times 3 &= 7; \\ 3 + 3 + 3 - 3 \times 3 &= 8; & 3 + 3 + 3 + 3 - 3 &= 9; \\ 3 + 3 + 3 + 3 \times 3 &= 10; & 33 \times 3 - 3 &= 11. \end{aligned}$$

187. $\frac{3}{4}$ ҳиссаи шабонарӯз гузашта, $\frac{1}{4}$ ҳиссаи он боқӣ мондааст, ки ин $\frac{1}{3}$ ҳиссаи вақти гузаштаро ташкил медиҳад. 188. Барои ба даст овардани адади навбатӣ адади пешинаро ба 2 зарб зада, аз натиҷа 1-ро тарҳ намудан лозим аст. Ададҳои минбаъда 423, 840 ва 1623 мебошанд. 189. 9 дона саққо. Ҳал. Агар таваққалан 8 дона саққо гирифта шавад, се дона саққои якранг баромаданаш мумкин аст. 190. а) Ҷайримкон аст; б) 8; а) ба ҷойи А кадом рақамро нагузорем, адади А37 тоқ мебошад; б) суммаи рақамҳои ин адад бояд ба 9 тақсим шавад.**Мамадҷон МАҲКАМОВ,**
профессори кафедраи методикаи таълими
математикаи ДИОТ ба номи Садриддин
Айнӣ, номзади илмҳои педагогӣ

ДАРС

Саёҳат ба табиати маҳал

*Тавассути саёҳат хонанда
ҳама чизро дар табиат бо чашми
худ мебинад, назарияро бо
амалия мепайвандад, малакаю
маҳорати худро баланд мебар-
дорад. Мазмуни мавзӯҳои бар-
номаи табиатшиносии синфҳои
ибтидоӣ як қатор қорҳои
амалӣ ва ташиқӣ, аз ҷумла,
экскурсияхоро фаро мегирад.*

Хангоми баргузории саёҳат дар синфҳои 2,3,4 аз фанни табиатшиносӣ ба қорҳои амалӣ диққати махсус додан зарур аст, зеро онҳо ба ташаккули малакаю маҳорати қорҳои тадқиқотӣ мусоидат мекунанд. Ташкили саёҳат ба табиат эҳсоси муҳаббат ба табиатро ба вучуд оварда, мушоҳидакории хонандагонро тақвият мебахшад.

Саёҳат хонандагонро ба ҳодисаҳои табиат, гуногунии наботот ва ҳайвоноти маҳалли худ шинос мекунад. Бисёр мавзӯҳои табиатшиносӣ дар синфҳои ибтидоӣ, масалан, «Муайян кардани самтҳои уфқ аз рӯи Офтоб», «Маҳалли атрофи мактаб», «Сатҳи Замин», «Чарӣ», «Тепла», «Ҷок», «Кӯҳ», «Чангал», «Чашма» ва чанде дигарро бе ташкил кардани саёҳат азхуд кардани хонандагон амри маҳол аст. Асосан, ба шарофати саёҳат хонандагон доир ба мафҳумҳои номбаршуда тасаввуроти амиқ ҳосил мекунанд.

Саёҳат (дарс-саёҳат) шакли махсуси машгулияти таълимӣ буда, берун аз мактаб гузаронида мешавад. Онро дар саҳро, полез, боғ, чангал, осорхона ва дигар ҷойҳои таърихӣ гузарондан мумкин аст. Ҳар як саёҳат се марҳалаи муҳимро дар бар мегирад:

1. Тайёри ба саёҳат.
2. Рафти саёҳат.

3. Истифодаи маводи саёҳат дар дарсҳои оянда.

Муаллим пешақӣ ба саёҳат тайёрӣ дида, вазиҳои он, ҳаҷм, мавзӯ ва мазмуни маводи омӯхташавандаро муқаррар мекунад.

Дар вақти суҳбат вазиға ва мақсади саёҳат ба хонандагон фаҳмонда мешавад. Масалан, хангоми ташкили саёҳат ба боғ дар аввали фасли баҳор чунин супоришҳоро додан мумкин аст:

*Намуди боғ нисбат ба зимистон чӣ тавр тағйир ёфтааст?

*Дарахтони зардолу, шафтолу, нок, себ, тут ва гайра дар фасли зимистон чӣ тавр тағйир ёфтаанд?

*Дарахти гулкардари мушоҳида кунед, ки кадом хашарот рӯи он нишастанд?

*Ҳашарот кадом вазиғаро иҷро мекунад?

*Дар боғ кадом парандаҳоро мебинед? Ҳамроҳи муаллим номи онҳоро ёбед.

*Парандагони боғ дар куча лона месозанд?

Хангоми саёҳат хонандагон як қатор қорҳоро иҷро карда метавонанд.

Аз ҷумла, кашидани расми муғҷаи барг ё гул, кашидани расми барг, тасвир намудани ягон дарахти боғ, кашидани расми парандаҳои боғ, тасвири табиати маҳал ва боғ...

Дарс-саёҳат хонандагонро дар руҳияи табиатдӯстӣ, ватандӯстӣ ва ҳештаншиносӣ тарбия мекунад. Чунин дарс ба рушди тафаккур ва инкишофи нутқи хаттиво шифоии хонандагон низ мусоидат мекунад.

Мироббег САҶАРОВ,
омӯзгори синфҳои ибтидоии
МТМУ №21-и
ноҳияи ВарзобОмӯзиши фанҳои
дақиқ муҳим аст

Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар Паём ба Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон (26 декабри соли 2019), солҳои 2020-2040-ро «Бистсолаи омӯзиши ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф» эълон намуданд. Пешниҳоди мазкур марҳала ба марҳала ба пешрафти ба вусъати мактабу маориф ва илм мусоидат мекунад.

Физикдон ва кимиёшиноси рус, асосгузори системаи даврии элементҳо Д. И. Менделеев гуфтааст: «Вақте фаро мерасад, ки ҳамаи ҷаҳон ба илми ягона, ҳақиқати ягона, саноати ягона, бародари ягона, дӯсти ягона - ба табиат соҳиб мешавад». Маълум аст, ки дар тамоми ҷаҳон ба илмҳои дақиқ таваҷҷуҳи махсус зоҳир гардидааст, зеро рӯй овардан ба илмҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ барои рушди устувори иқтисодии мамлакат тақдирӣ ҳисобида мешавад.

Мусаллам аст, ки тамоми ихтироот дар заминаи илмҳои дақиқ падида омадаанд. Дар

ин маврид Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон таъкид намуданд: «Роҳбарону кормандони соҳаи маорифро зарур аст, ки дар баробари чунин дастгириҳои давлат ва афроди ватандӯст сатҳи сифати таълимро дар ҳар як муассисаи таълимӣ, сарфи назар аз шакли молияти онҳо ва дар ҳамаи зинаҳои таҳсилот баланд бардоранд. Инчунин, назорати азхудкунии донишҳои замонавиро пурзӯр гардонидани, наврасону ҷавонро ба мутолиаи китобҳои бадеиву илмӣ таълимӣ намоянд, қобилияти эҷодии онҳоро тақвият бахшанд ва ба таълими фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ таваҷҷуҳи бештар зоҳир намоянд».

Бинобар ин, Бистсолаи омӯзиши ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф барои боз ҳам тақвими бахшидани омӯзиши фанҳои бунёдӣ ва тафаккури техникаи наврасону ҷавонон мусоидат менамояд.

Парвина ЗАРИҶОВА,
омӯзгори МТМУ №46-и
ноҳияи Ёвон

ҶАМОВОЗӢ

Дар ҳафтаномаи «Омӯзгор» (аз 6 феврал соли 2025, №6 (12491)) мақолаи Шаҳбоз Рустамшоҳзода тахти унвони «Таҷрибаи судмандро бояд омӯхт» чоп шуд. Муаллиф дар оғоз қайд мекунад: «Дар аксар муассисаҳои таълимӣ омӯзгорони соҳибистеъдоду собикадор ва муваффақе фаъолият менамоянд, ки омӯзиш ва паҳн намудани таҷрибаи гани онҳо муфиду муҳим аст».

Дар ҳақиқат, гуфтаи муаллиф дуруст аст ва дар бештари муассисаҳои тахсилоти миёнаи умумӣ омӯзгорони наовару эҷодкор ва соҳибтаҷриба кор мекунад. Ҷаммамон, вазифаи раисони шурои методӣ, роҳбарони иттиҳодияҳои методӣ, мушовирони кабинетҳои методии шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ он аст, ки таҷрибаи ибратбахши чунин омӯзгоронро мавриди омӯзиш қарор диҳанду дастраси умум гардонанд. Зеро омӯзиш ва паҳн намудани таҷрибаи пешқадами педагогӣ дар рушду такомулу маҳорати касбии омӯзгорон, бахусус, мутахассисони ҷавону қоромӯзон мавқеи муҳимро касб менамояд.

Омӯзиш ва паҳн намудани таҷрибаи пешқадами педагогӣ махсусиятҳои худро дорад, ки шахси масъул ҳангоми ҷамъбасту дастрас намудани таҷрибаи пешқадам омилҳои асосии онро бояд ба эътибор гирад. Яъне, шахси масъул вазифадор аст, ки усулҳои фаъоли самарабахш, рушдиҳанда ва ҳамкорӣ (интерактивӣ)-ро пайдо карда, омӯзаду ба низоми дароварда, дастраси мутахассисони ҷавон гардонад, ки ин ҳам дар баланд бардоштани сатҳи касбии онҳо ва ҳам дар рушди дониши хонандагон нақши муассир дорад.

Ин қор дар муассисаи таълимӣ, асосан, ба зиммаи муовини директор оид ба қорҳои таълим аст, ки дар як вақт ӯ раиси шурои методӣ мебошад. Вай бояд омӯзгореро интихоб намояд, ки дониши назариявии хуб, истеъдоди баланди касбӣ ва қобилияти маҳорати эҷодкорӣ дошта бошад. Методикаи таълимро хуб донанд, асбобҳои аёнӣ, воситаҳои техникаи муосирро моҳирона истифода бурда тавонад. Пайвас-

ТАТБИҚИ ТАҶРИБАИ ПЕШҚАДАМ

та аз пайи ҷустуҷӯи эҷодӣ, дарёфти роҳу усулҳои таҷрибаи бехтар кардани технологияи таълиму тадрис ва баланд бардоштани сатҳу сифати дониши хонандагон аст. Барои ҳаматарафа босавод кардани шоғирдон, ташаккул додани неруи зехнӣ, нутқи хаттӣ ва шифоҳии онҳо дарсҳои худро эҷодкорона гузаронад. Аз усулҳои фаъоли таълим моҳирона истифода бурда, ҳамкориҳои педагогиро хуб роҳандозӣ намояд.

Мақсади омӯзиш, ҷамъбасту дастраси ҷамъагон гардонидани таҷрибаи пешқадами педагогии омӯзгорони наовару эҷодкор, баланд бардоштани маҳорати касбии мутахассисони ҷавон, ҳавасманд намудани онҳо ба пешаи интихобкардашон мебошад. Агар омӯзгор ба дастовардҳои педагогӣ, навгонии усулҳои тадрис

аст, онҳоро ба эътибор гирад: - ба талаботи илмҳои педагогика, методика, психология, физиологияи муосир ҷавобгӯ бошад;

- таҷрибаи пешқадам тарзе тасниф гардад, ки истифодабарии он имкони тағйирдиҳии самтҳои таълиму тарбияро дошта бошад;

- дар баланд бардоштани маҳорати касбии омӯзгорони ҷавон нақши муассир гузошта тавонад;

- ҷиҳати бехтар намудани сатҳу сифати таълим ва дониши хонандагон нақши калиди дошта бошад.

Бояд зикр намуд, ки омӯзиш, паҳн намудани таҷрибаи таҷрибаи пешқадами педагогӣ хатман дар нақшаҳои Шурои педагогӣ ва Шурои методӣ ба эътибор гирифта шавад.

Шаҳсе, ки ба омӯзишу ҷамъбасти таҷрибаи пешқадам саруқор дорад,

тахсилот ва ба ин васила, баланд бардоштани сатҳи дониши хонандагон;

- таҷрибаи назар намудани нақшаҳои барномаҳои таълимӣ, ба талаботи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи маориф», Стандарти давлатии тахсилот мутобиқ кардани онҳо ва таҳияи дастурҳои методӣ;

- дар руҳияи инсонпарварӣ, ватандӯстӣ, илмомӯзию забондонӣ тарбия намудани насли наврас;

- дарёфти методу усулҳои муосири таълим бо дарназардошти истифодаи ҳадафманди таҷрибаи пешқадами педагогии омӯзгорони ҷумҳурӣ;

- тақмили ихтисос ва бозомӯзиши омӯзгор;

- инкишофи неруи ақлонӣ, зехнӣ ва ҷаҳонбинии худшиносии хонандагон дар раванди таълим;

- эътибори омӯзгор ба маданияти сухани шоғирдон, инкишофи нутқи шифоҳӣ ва хаттӣ онҳо;

- иштироки шоғирдонан дар озмуно олимпиадаҳои ноҳиявӣ, минтақавӣ, ҷумҳуриявӣ ва байналмилалӣ;

- қоркарди мавзӯҳои таълимӣ, нақша, барномаҳои фаннӣ, иштироки омӯзгор дар таҳияи китобҳои дарсӣ ва дастурҳои методӣ;

- фароҳам овардани шароити мусоиди қорӣ ба омӯзгорон, ҳавасманд намудани заҳмати онҳо аз тарафи маъмурияти таълимгоҳ ва шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳо.

Шахси масъул роҳу воситаҳои ҳозиразамони таълимро бояд дарёфт намояд, онро ҳаматарафа омӯзаду тариқи дастуру мақола, буклету ва гуша дастраси омӯзгорон гардонад ва тавассути ин ҳама маҳорати касбии мутахассисони ҷавонро сайқал диҳад. Ҳадаф аз ин қор дастгирии онҳо ва баланд бардоштани сатҳи дониши хонандагон, инчунин, дарёфти омӯзгорони боистеъдоду қобилиятнок ва эҷодқору наовар аст.

Б. ҲАЙДАРОВ, қорманди Маркази ҷумҳуриявии таълимӣ методӣ

ТАҶРИБАИ СУДМАНДРО БОЯД Омӯхт

Дар аксар муассисаҳои таълимӣ омӯзгорони соҳибистеъдоду собикадор ва муваффақе фаъолият менамоянд, ки омӯзиш ва паҳн намудани таҷрибаи гани онҳо муфиду муҳим аст. Ин мақсудро мутахассисони мутахассисони таълимӣ, мушавирони кабинетҳои методӣ, раҳбарони иттиҳодияҳои методӣ, мушовирони кабинетҳои методии шӯъбаҳои маорифи шаҳру ноҳияҳои ҷумҳурӣ он аст, ки таҷрибаи ибратбахши чунин омӯзгоронро мавриди омӯзиш қарор диҳанду дастраси умум гардонанд. Зеро омӯзиш ва паҳн намудани таҷрибаи пешқадами педагогӣ дар рушду такомулу маҳорати касбии омӯзгорон, бахусус, мутахассисони ҷавону қоромӯзон мавқеи муҳимро касб менамояд.

Омӯзиш ва паҳн намудани таҷрибаи пешқадами педагогӣ махсусиятҳои худро дорад, ки шахси масъул ҳангоми ҷамъбасту дастрас намудани таҷрибаи пешқадам омилҳои асосии онро бояд ба эътибор гирад. Яъне, шахси масъул вазифадор аст, ки усулҳои фаъоли самарабахш, рушдиҳанда ва ҳамкорӣ (интерактивӣ)-ро пайдо карда, омӯзаду ба низоми дароварда, дастраси мутахассисони ҷавон гардонад, ки ин ҳам дар баланд бардоштани сатҳи касбии онҳо ва ҳам дар рушди дониши хонандагон нақши муассир дорад.

Ин қор дар муассисаи таълимӣ, асосан, ба зиммаи муовини директор оид ба қорҳои таълим аст, ки дар як вақт ӯ раиси шурои методӣ мебошад. Вай бояд омӯзгореро интихоб намояд, ки дониши назариявии хуб, истеъдоди баланди касбӣ ва қобилияти маҳорати эҷодкорӣ дошта бошад. Методикаи таълимро хуб донанд, асбобҳои аёнӣ, воситаҳои техникаи муосирро моҳирона истифода бурда тавонад. Пайвас-

та аз пайи ҷустуҷӯи эҷодӣ, дарёфти роҳу усулҳои таҷрибаи бехтар кардани технологияи таълиму тадрис ва баланд бардоштани сатҳу сифати дониши хонандагон аст. Барои ҳаматарафа босавод кардани шоғирдон, ташаккул додани неруи зехнӣ, нутқи хаттӣ ва шифоҳии онҳо дарсҳои худро эҷодкорона гузаронад. Аз усулҳои фаъоли таълим моҳирона истифода бурда, ҳамкориҳои педагогиро хуб роҳандозӣ намояд.

ОДОБИ НЕК

Салом фазилат аст

«Салом» аз калимаи арабӣ гирифта шудааст, ки маънои «саломатӣ», «осоиштагӣ» ва «бе хатар будан»-ро дорад. Ба маънои кулӣ салом ҳамчун воситаи изҳори эҳтиром ва дӯстӣ истифода мешавад. Вақте ки мо ба дигаре «салом» мегӯем, ба ӯ на танҳо оромӣ, балки барор ва хушбахтӣ меҳаҷем. Ифодаи салом дар фарҳанги бо калимаи «Ас-салому алайкум», ки маънои «Саломатӣ ва ошоиштагӣ бар ту бошад»-ро дорад, маъмул аст.

Салом қардан на танҳо як амал ё формулаи маъмулии коммуникатсионӣ аст, балки нишонаи эҳтиром, меҳрубонӣ ва ҳислатҳои ҳамаи инсонист, ки дар зиндагии ҳаррӯзаи мо нақши муҳим доранд. Одобии салом ба шахсияти инсон амиқ таъсир мерасонад ва дар муносибатҳои байни одамон эҳтиромро таъмин мекунад. Дар фарҳангҳои гуногун одоби салом бозтоби арзишҳои ахлоқӣ ва суннати ҳамдигарфаҳмӣ аст.

«Салом қардан» ибораст, ки аҳамияти муҳим дорад. Он на танҳо ба таъдилу муқаррариҳои сухан ишора мекунад, балки як шакли одоби фарҳангӣ ва ахлоқӣ аст. Нишон медиҳад, ки шахс дигареро эҳтиром мекунад ва меҳода бо ӯ муносибати нек дошта бошад. Дар забонҳои гуногун ва фарҳангҳои мустафӣ калимаи «салом», ки маъмулан «салом» ё «ас-салому алайкум» аст, барои танаффус ва шиносии баёни эҳтиром истифода мешавад.

Салом як одати муҳим ва барои одамон муфид аст, ки аз эҳтиром, меҳрубонӣ ва муносибатҳои дуруст шаҳодат медиҳад. Ин амал дар ҳамаи фарҳангҳо ва динҳо нақши муҳим мебошад ва дорои сабабҳои зиёде мебошад:

- 1. Эҳтиром ва меҳрубонӣ. Салом як шакли изҳори эҳтиром аст. Вақте ки мо ба касе салом мекунем, нишон медиҳем, ки ӯро эҳтиром мекунем.
- 2. Меъёр ва ахлоқ. Салом унсуре муҳими одоби

ичтимоии ҳар як ҷомеа аст. Вақте ки мо салом мекунем, на танҳо ба дигарон эҳтиром мегузорем, балки одоби хуби худро низ нишон медиҳем. Ин амал марҳалаи аввалини муошират ва шуруъ қардан ба равоҷоти ҳасанаву нек аст.

3. Эҷоди муҳити мусоиди иҷтимоӣ. Салом муҳити мусоиди иҷтимоиро эҷод мекунад. Ин амал метавонад барои оғози муошират ва дӯстии нав кумак расонад ва раванди хуби муносибатҳоро дар ҷомеа ташаккул диҳад.

4. Таъсири равоӣ. Салом на танҳо барои дигарон, балки барои худ шумо низ манфиат дорад. Вақте ки шумо ба касе салом мекунад, дар худ ҳисси оромӣ ва хушбахтӣ дармеёбед.

5. Риояи суннатҳои арзишҳои динӣ. Дар бисёре аз динҳо, хусусан, дар ислом, салом амалест, ки саломатӣ, оромии руҳӣ ва беҳбудии ҷомеаро талқин мекунад.

Қамаруддин АҚБАРОВ, омӯзгори МТМУ №17-и ноҳияи Кӯҳистони Мастҷоҳ

АНДЕША

Дар ҷавоби ғамхорӣ

Муаллим омӯзгору тарбиядиҳанда буда, дар ҷомеа нақши муҳим дорад. Зеро ҳар як шахс аз омӯзгор таълиму тарбият мегирад ва донову тавоно мешавад. Ҷомеа дар назди муаллими масъулияти бузург мегузорад. Ин ҳарфҳоро, ки аз падар омӯхтаам, дар қалби мани омӯзгори ҷавон ҳамчун панд ҷой гирифтааст. Қиблагоҳи азизам Талбақ Камолов аз умри беш аз 80-солаи худ 51 солашро ба таълиму тарбияи насли наврас бахшидаанд. Дар ин миён, 15 сол дар вазифаи директори мактаб қор кард. Аҳли маорифи ноҳияи Файзобод ва шаҳри Роғун ӯро хуб мешино-

санд. Падарам имрӯз ҳам аз мактаб ва таълиму тарбияи насли наврас дур нест. Сари чанд вақт ба таълимгоҳи деҳаи Қалъаи Нав рафта, ба омӯзгорони ҷавон маслиҳату тавсияҳо медиҳад. Ман аз пайи касби падар рафта, ба фаъолияти омӯзгорӣ машғулам.

Мусаллам аст, ки давлат ба соҳаи маориф диққати махсус медиҳад ва ҳамаҷола ҷиҳати баланд бардоштани сатҳу сифати таълим тадбирҳои судманд меандешад. Пайваста баланд бардоштани маоши аҳли маориф далели ин гуфтаҳо аст. Дар Паёми навбатии Пешвои миллат қайд шуд, ки аз моҳи сентябри соли 2025 маоши қормандони соҳаи маориф 30 фоиз зиёд мешавад. Аз ин рӯ, муаллимони бояд ба қадри ғамхориҳои Давлату Ҳукумат бирасанд.

Ин ғамхориву дастгирӣ мо омӯзгоронро водор мекунад, ки дар иҷрои рисолати хеш-таълиму тарбияи кӯдакон, наврасону ҷавонон боз ҳам бештар фаъолияти пурсамар намоем.

Муносиб КАМОЛОВ, омӯзгори МТМУ №28-и ба номи Давлатӣ Ҳақимови шаҳри Роғун

РАВОНШИНОСӢ

Аз як даст садо наояд

Мусоҳиба бо Бахрулло Саидзода - номзади илми психология, дотсент, мудири кафедраи психологияи Донишгоҳи миллии Тоҷикистон

– Устод, ба андешаи шумо, кадом омилҳо боис мегарданд, ки наврасону ҷавонон ба амалҳои ҷиноӣ даст мезананд?

– Омилҳои таъсиррасон ба ахлоқи наврасону ҷавонон гуногунанд, вале баъзе омилҳои асосие ҳастанд, ки боиси ба ҷиноят даст задани онҳо мегардад. Масъалаи муноқишаҳои низои байни ҷавонон ва ё ба амалҳои хусусияти ҷиноидошта даст задани онҳо як мушкили ҷиддӣ дар ҷомеаи кунунӣ ба шумор меравад. Чунки замони муосир бо дарназардошти фароҳам овардани технологияҳои муосир, аз ҷумла, дастрасӣ ба интернет ва намудҳои гуногуни техникаи муосир ба наврасону ҷавонон имкон медиҳад, ки ба як қатор амалҳои барояшон гӯё писанду ҷолиб рӯ оранд.

Якум, истифодаи барзиёд ва нодурусти телефонҳои мобилӣ. Зеро дар шабакаҳои иҷтимоӣ тамоми кирдору рафтори гайриахлоқӣ, ба мисли ваҳшонияту зӯроварӣ ва видеоролиқҳои фахшро дидан мумкин аст. Тамошои чунин саҳнаҳо метавонад ба психологияи наврасону ҷавонон таъсири манфӣ расонад. Махсусан, пас аз тамошои кирдорҳои номатлубе, ки дар қонунгузорӣ манъ карда шудааст ва ба фарҳанги миллии мо бегона аст, наврасону ҷавонон кӯшиш менамоянд, ки онро дар доираи ёру дӯстон ё муҳити оила амалӣ кунанд. Дар боби 2-и Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи масъулият барои таълиму тарбияи кӯдак» омадааст: «Тамошои филмҳои хусусияти террористӣ, экстремистӣ ва шаҳвонидошта барои нобалигон қатъиян манъ аст ва риояи ин қонун бар дӯши волидон аст».

Таҷрибаи зиндагӣ нишон медиҳад, ки рафтору хислати инсон дар ҳар як давраи синнусолӣ тағйир меёбад. Масалан, дар кӯдакӣ, наврасӣ, навҷавонӣ, ҷавонӣ ва давраи қамолот рафтору шахс ба кулӣ фарқ мекунад. Вале аз назари илми психология ин нуқта батафсил шарҳ дода мешавад, яъне, ҳар давраи синнусолӣ бо тағйироти физиологӣ анатомӣ хусусиятҳои хосро доро буда, талаботи махсусро аз ҳар як фард талаб мекунад.

Яке аз омилҳои дигари ин масъала, бепарвони падару модар нисбат ба фарзандон ба ҳисоб меравад. Чун оила институти аввалини ҷомеа ба ҳисоб меравад, рафтору девиантио делинквентии наврасон низ ба муносибати нодурусти волидайн вобаста аст. Мутаассифона, илҳам аз падару модар айни ҳол вазифахоеро, ки бар дӯшдоранд, ба таври бояду шояд иҷро намекунанд. Онҳо вазифаҳои худро танҳо дар таъминоти моддии фарзанд мебинанд ва то андозае бехатарии ӯро таъмин мекунанду халос. Чаро то андозае? Зеро онҳо фақат фарзандро аз хатари дигарон хифз мекунанд, вале хатару зарари фарзанди худро ба дигарон пешгирӣ карда наметавонанд. Ҳатто бояд гуфт, ки худӣ волидон ба фарзандонашон телефонҳои гаронбаҳо харида медиҳанду маблағи интернетӣ онҳоро мепардозанд. Сарчашмаҳои илмӣ бозгӯӣ онанд, ки идеали аввали ҳар як кӯдак падару модараш буда, барои писарон падар ва барои духтар модар мебошад. Ҳамзамон, муносибати бад ба фарзанд низ ба руҳияи ӯ таъсири ҷиддӣ мерасонад. Илм исбот кардааст, ки 30% амалу рафтор, ки шахс ба фарзанди худ раво мебинанд, аз падару модараш мерос аст. Аз ин рӯ, оила дар таълиму тарбияи

фарзандон нақши калидӣ мебозад.

– Барои пешгирӣ кардани ҷинояткорӣ дар байни наврасону ҷавонон ҷомеа то чӣ андоза нақш мебозад?

– Мутаассифона, ҷомеа низ яке аз омилҳои зиёд гаштани амалҳои номатлуб дар байни наврасон мебошад. Мо мебинем, ки кӯдаке ё наврасе рафтори ноҷо мекунад ё ба амали ношоиста даст мезананд, вале онро пешгирӣ намекунем. Чойи таассуф аст, ки қисме аз ахли ҷомеа бетарафиро пеша кардааст. Онҳо бар ин андешанд, ки «Ман ба фарзанди каси дигар чӣ кор дорам? Ба ман чӣ? Ин вазифаи падару модарашон аст». Лекин ин андеша ботил ва нодуруст аст, зеро ҳар амали бади наврасеро мушоҳида намудану кӯшиши пешгирӣ онро накардан ба он оварда мерасонад, ки рӯзе фарзанди ту низ бо нафари бадкирдоре дӯстӣ намуда, ин рафторро анҷом медиҳад. Ҳамзамон, мо мебинем, ки наврасе боғу гулгаштхоро ифлос карда истодааст, чаро нагуем, ки писарам ё духтарам, ин кори хуб нест. Чун таъсири он ба ҳамаи мо мерасад, ифлос кардани муҳити зист боиси паҳн гардидани ҳар гуна бемориҳои мегардад.

– Бо кадом омилу воситаҳо метавон наврасону ҷавонро аз амалҳои номатлуб пешгирӣ намуд?

– Тавре гуфтем, вобаста ба синну сол бояд ба наврасон муносибати кард. Барои мисол, кӯдакию наврасӣ даврае мебошад, ки онҳо мавриди тавачҷуҳи калонсолон қарор гирифта мехоҳанд. Новобаста аз он ки амали бад анҷом додааст, ё хуб, бо сабаби бухронҳои синнусолӣ онҳо завқ мебаранд, аз ин ки ангушти ишора ҳамеша тарафи онҳо бошад. Дар ин маврид, дар асоси илми психология таъсиррасонии огоҳонаю бомавқеъ зарур аст. Агар шабу рӯз насихат кунем, вале он бемаврид бошад, ба кӯдак асаре намегузорад. Аз ин рӯ, дар вақти муайян, бо роҳу шеваҳои гуногун бояд ба фарзанд таъсир расонд, ки ӯ худ дарк кунад, ки амали нодуруст анҷом додааст ва кӯшиш намояд, худро ислоҳ созад. Дар зимн, бо рафтору кирдори худ калонсолон онҳоро бояд тарбия намоянд, зеро тавре дар боло зикр кардем, падару модар идеал (улғу)-и фарзанд аст.

Барои пешгирӣ ва коҳиш додани сатҳи ҷинояткорӣ якҷанд усуле мавҷуд аст, ки онҳоро бояд дар амал татбиқ намуд. Нахуст, назорати доимӣ қатъиян падару модар нисбат ба фарзанд бояд ба роҳ монда шавад. Зеро агар фарзанд 6 соат дар мактаб бошад, 18 соат дар хона, дар назди падару модар қарор дорад. Дуюм, робитаи мутақобила байни оила ва муассисаи таълимӣ, шуруъ аз кӯдакистон то донишгоҳ бояд дар сатҳи зарурӣ роҳандозӣ гардад. Агар яке аз инҳо ғайр бошаду дигаре пасив, натиҷа нахоҳад дошт. Яъне, агар дар муассисаи таълимӣ бехтарин устодонро барои таълим ба мактаб ҷалб кунанд ҳам, аз тарафи оила назорат нашавад ва ё волидон назорат кунанд ва баръакс, аз ҷониби мактаб бетарафӣ зоҳир гардад, ин ҳама самар нахоҳад дод. Аз ин рӯ, робитаи мутақобила ва зич байни оилаю муассисаи таълимӣ шартӣ муҳимми пешгирӣ наврасон аз амалҳои номатлуб ба шумор меравад.

Мусоҳиб Хуршеда АЗИЗОВА,
«Омӯзгор»

БАРДОШТ

Ҷавонон
ва сабақи зиндагӣ

Бояд зист...

Лозим ба тавзеҳу шарҳи зиёдатӣ нест, ки ҷавонон неруи асосии пешбаранда дар ҳар кишвар ба ҳисоб мераванд. Пешрафти ҳар соҳае, чи иқтисод, чи иҷтимоӣ, чи фарҳангу маънавият ба ҷавонон имкон надорад. Бо вучуди ин, мо гоҳе ба ҷавонон, ба зисту зиндагии онҳо сатҳӣ назар меафканем. Равшан аст, ки бухрони шадиди сиёсӣ, иқтисодию маънавий, ки ҷаҳонро печидааст, ба ҳама, хоса, ба ҷавонон саҳт таъсиргузор аст. Хоҳ – нохоҳ, на танҳо ҷавонон, балки калонсолон низ маҷбуранд, ҳампойи замони қадам бардоранд. Ин раванд ба руҳия, тафаккур, зиндагии мардум (қатъи назар аз хосту омодашони), аз ҷумла, ҷавонон тағйирот ворид месозад. Тавре ҳар рӯз мушоҳида мекунем, дар ин шароити муҳити пешбурди зиндагӣ мушкилаҳои зиёде дар пай дорад, аммо ба ҳар сурат, зиндагӣ бояд кард.

Яъне, ба ҳар ҳол, инсон бояд руҳафтада нашавад, руҳан ва ҷисман худро дар муқобили мушкилоти ҳаёт омода кунад ва зимомии зиндагиро аз даст нагузорад.

Зиндагӣ, мушкилот, калонсолон ва...

Аслан ин ҷо гап дар сари муносибати миёни солдидагону ҷавонон, муносибати онҳо ба зиндагӣ, мавқеи онҳо сари мушкилоти зиндагӣ меравад. Агар кӯтоҳ карда гӯем, зиндагӣ бе мушкилот, бе сафеду сиёҳ, бе пасию баландӣ наметавонад. Гоҳе иддае аз калонсолон сари ҳамин нуқта ба хато мераванд. Масалан, яке мегӯяд, ки писарам, парво накун, ман ҳама чизро бароят муҳайё мекунам. Аввалан, ҳама чизро муҳайё кардан на аз дасти ҳама меояд ва ҳама чизро муҳайё кардан ҳам кори андак – мундак нест. Дуюм, ҷавонро ба чизи тайёр одат кунондан бадтарин кор ё хидмати хирсона ба онҳост. Вобаста ба ин, мо аксаран ҷавонро таъна мезанем, ки онҳо танҳо роҳи зиндагии осонро меҷӯянд. Вақте ҳидоятӣ мо чунин бошад, ҳамин натиҷаро метавон чашм дошт, яъне, «ҳар чӣ корӣ, ҳамон даравӣ».

Кӣ гунаҳкор?

Бисёр иштибоҳоти мо дар қору муносибат бо ҷавонон аз худӣ солдидагон сар мезананд. Агар масъала бо таъна задану танқид кардани ҷавонон ҳал мешуд, дарди баҳайре мекӯд, аммо аслан чунин нест. Ин ки қисмате ҷавонон ба зиндагӣ омода нестанд, дар баробари душвориву мушкилоти зиндагӣ худро гум мекунанд, роҳҳои нодурустро интихоб менамоянд, ҷомеа ва калонсолон гунаҳкоранд. Як чизи одӣ, вале ниҳоят муҳимро мо дар майнаи ҷавонон ҷо карда наметавонем: зиндагӣ ҳаргиз бе душворӣ, бе мушкилот нахоҳад буд. Маҳз ҳамин мушкилот, ҳамин душворӣ аст, ки инсонро ба зиндагӣ кардан водор месозад. Биёед, ба масъала аз сӯйи дигар назар кунем: тасаввур намоем, ки барои инсон ҳамаи шароит мавҷуд аст, ягон ниёзу эҳтиёҷ надорад, ӯ фақат хӯрдану хобидану сайр карданаширо медонад халос. Пас, чӣ мешавад? Ҳангоме ки чунин шароит бошад, инсон дигар маънии инсон буданаширо гум мекунад. Яъне, ҳама чиз бошад, одам дигар фикр намекунад (зеро эҳтиёҷ нест, барои фикр кардан замина наметавонад, ба ин маънӣ майнаю каллаи одам вазифаашро аз даст медиҳад), даст ба коре намезанад (дар ин сурат неруи ҷисмонӣ дигар даркор намешавад, дасту пойи инсон бекор мекӯнад). Мо шояд сари ин масъала ҳеч фикр накардаем. Пас, бояд ҳамин андешаро талқин намоем, то ҳама, дар ин радиф, ҷавонон низ донанд, ки ҳаёт худ аз ниёзу мушкилот иборат буду ҳасту мекӯнад. Яъне, ҷавонони

мо бояд фаҳманд ва дарк кунанд, ки бе душворӣ зиндагӣ буда наметавонад. Бигзор, кишвар мутараққӣ бошад, аммо дар ин ҷо низ даст дар кеса гашта намешавад, кас маҷбур аст, ба шугле даст занад, то монеаҳоро паси сар намояд.

Зиндагӣ мактаб аст...

Зиндагӣ худ мактаб аст, сабақи зиндагиро насли калонсол бехтар аз худ кардааст. Сабақи таҷрибаи зиндагиро ба ҷавонон омӯختан вазифаи солдидагон аст, мутаассифона, имрӯз ин анъанаи неки кӯҳистон қариб аз байн рафтааст. Бисёр маврид таҷрибаидагони рӯзгор худро канор мегиранд, ё бо дили нохоҳаму узри бисёр ба он наздик мешаванд. Ҳоло имконоти техникаи бештар бехтар шудааст, агар солхӯрдагон аз таҷрибаи зиндагии худ ҳикоят кунанд, барои ҷавонон дарси ибрате хоҳад буд. Фаразан, агар телевизиону нашрияҳои барномаю рубрикаеро таҳти унвони «Сабақи зиндагӣ» ё худ «Таҷрибаи ҳаёт» ташкил намоянд, нурани алонур мекӯд.

Албатта, ҳар кас зиндагии шоистаро сазовор аст, вале ин ҳам номумкин аст, ки ҳама зиндагии яқсонӣ баробар дошта бошад, чун панҷ ангушт баробар нест ва аз рӯзи азал чунин буд, аммо ҳадафи ҳама ин аст. Бе сабаю талош, бе паси сар намудани душворӣ зиндагии хуб ба даст намеояд. Лекин ин ҳаргиз ба он маънӣ нест, ки мо барои даст ёфтани зиндагии хуби шоиста амали ношоистаеро анҷом диҳему роҳи нодурустро баргузинем. Бисёр воқеаҳои нохуше, ки ба амал меоянд, ба нафсу зиндагӣ рабте доранд, ҳеч коре худ аз худ ба вучуд намеояду наметавон онро амри тасодуф ҳисобид. Набояд фаромӯш намоем, ки ҳар амали мо подош дорад. Барои ҳар кирдору рафтори худ инсон ҷавоб медиҳад. Шарт нест, ки қор ҳатман музднок бошад, сангеро аз сари роҳ дур андохтан, ҳавлиро тавора бастан, боғро қорӯб задан, сангеро болои санге гузоштан низ қор асту ба ободӣ мегардад.

Дар баъзе ҳолатҳо калонсолон қарҳ мекунанд, ки писар, ё набераам гапи маро нагирифту ба фалонӣ хонадор шуд. Мо дар нисбати худ аз ҷавонон хурмату иззат мунтазимем, аммо чаро ба ӯ чун ба инсон, чаро ба интихоби ӯ эҳтиром намегузорем? Магар ӯ иззати нафс надорад?! Вақте зиндагии оилаи ҷавоне ноҷӯр шавад, ин «иззати нафс»-и мо ба чӣ қор меояд? Оё мо ҳақ дорем, ки қисмати ин ду ҷавонро бо яқравии нодаркори худ ҳал кунем? Гоҳе ин мавридҳо айб аз мо мегузаранд, лекин онро боз ба гардани ҷавонон бор мекунем.

«Писар чӣ гуна, падар намуна»...

Бешак, масъалаҳои ба ҷавонон рабтдошта бисёранд ва яке аз онҳо муносибати миёни калонсолон ва ҷавонон мебошад. Солдида худ бояд шахсе ташаккулёфта, ки аз сухан, шахсият бошад. Фарде бошад, ки ба ӯ бо чашми ибрат нигаранд. Ҳастанд мардоне, ки умре ба пушт хоб зиндагӣ ба сар бурдаанд. Аз ҳамин гуна солхӯрдагон ҷавонон чӣ ибрат мегиранд? Вақте дар худ чизе лоик ба пайравии ибрат гирифта набошад, бо кадом забон фарзандро панд медиҳем?

Барои ҳамин, ҳамаи «сиёҳӣ»-ро дар қору рӯзгор ба гардани ҷавонон набояд бор кард, чунки ин ҷавобгарии масъулияти калонсолонро кам намекунад, балки меафзояд. Муносибати самимию дилсӯзонаи солдидагон ба ҷавонон бисёр мушкили рӯзгори ҷавонро метавонад баргараф кунад, ки мо ҳам ба ин умед дорем.

Ҷангибеки УЛФАТШОҲ,
«Омӯзгор»

ЗУХУРОТИ НОМАТЛУБ

Терроризм идеология ё амали иборат аз таҳдид, фишороварӣ, зурӣ нисбат ба шахсони алоҳида, гурӯҳи одамон, ҷомеа, ҳокимият, институтҳои ҳокимиятӣ, давлат ва низоми идоракунии он буда, баҳри расидан ба ҳадафҳои сиёсӣ, иқтисодӣ, иделогӣ, геополитикӣ ва амсоли инҳо равона гардидааст.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон вобаста ба низоми нави ҷаҳонӣ ва масъалаҳои глобалии ҳалталаб, аз ҷумла, терроризму экстремизми динӣ дар созмонҳои бонуфузи байналмилалӣ дар суҳанронҳои худ ин зуҳуроти номатлубро маҳкум намуданд. Натиҷаи таъкид ва огоҳии саривақтии Президенти кишвар буд, ки садҳо нафар волидонҳои гофил аз ҳолу аҳволи фарзандонашон, ки дар таълимгоҳҳои ифротгароии динӣ ва террористии кишварҳои хоричӣ қарор доштанд, ба изтироб афтада, барои баргардондани онҳо ба Ватан чораҳои қатъӣ андешиданд.

Боиси таассуф аст, ки ҷавонони гуҷуҳ ва беҳабар аз асолати ба доми фиреб афтада, бехтарин атои Офаридгор - ақли худро ба ҳилаю найрангҳои муғризона ва хоинонаи душманони миллат ва давлати ҳуқуқбунёди тоҷикон бохтаанд. Заъфи зиракии сиёсии ҷавонон, арҷ нагузоштан ба арзишҳои миллӣ, расму оини миллӣ, муқаддасоти динӣ ва ғайра ба бадҳоҳои миллати тоҷик имкон медиҳад, ки сафи тарафдорони худро афзун намоянд.

Экстремизм (ифротгароӣ) ва шакли ниҳони он – терроризм (даҳшатафканӣ) ҳам барои ҷомеаи ҷаҳонӣ ва ҳам ҷомеаи мо хатари ҷиддии воқеӣ доранд. Дар

Ифротгароӣ таҳрибкорист

таърихи тамаддуни инсонӣ охири асри XX ва ибтидои асри XXI шояд давраи пуртахлуқатарин аз нуқтаи назари қисмати одамон, халқҳо, миллатҳо, системаҳои иҷтимоӣ ва тамаддун бошад. Чунки вазъи кунунии ҷаҳони муосир ва паҳншавии босуръати зуҳуроти басо мураккаб ва барои ҷомеаи башарӣ даҳшатовари ифротгароии динию мазҳабӣ, экстремизм ва терроризми сиёсӣ муқаддасоти тамоми давлатҳои ҷомеаи ҷаҳониро ба ташвиш овардааст. Имрӯз терроризм ва экстремизм ҳамчун вабон аср ба амнияти ҷаҳон ва ҳар сокини сайёра таҳдид карда, барои башариат хатари на камтар аз силоҳи ядроиро ба миён овардааст.

Тули даҳсолаҳои охир ин зуҳурот торафт авҷ гирифта, ба муаммои муҳими на танҳо кишвари мо, балки

ҷомеаи ҷаҳонӣ табдил ёфта истодааст. Қайд кардан зарур аст, ки терроризм ва экстремизм боиси ба миён омадани оқибатҳои нохуш, таҳдид ё истифодаи зӯроварӣ, расонидани зарари вазнин, бенизоми, тағйири сохти конститусионӣ дар мамлакат, ғасби ҳокимият ва аз худ кардани ваколатҳои он, барангехтани низоми миллӣ, иҷтимоӣ ва динӣ мебошад.

Моро зарур аст, ки рафтори ҷавононамонро дар хоричи кишвар низ зерин назорат гирем. Бо мақсади пешгирии намуҷи терроризму экстремизм, махсусан, пешгирии шомилшавии ҷавонон ба гурӯҳҳои ифротгаро мебошад тадбирҳои зеринро дар ҷомеа фароҳам овард: баланд бардоштани сатҳи зиндагӣ ва некуахлоқии халқ, дастгирии кишрҳои мухталиф ва таъмини имтиёзҳо ба

ниёзмандон; ба низом даровардани муҳочирати меҳнатӣ, ба тадриҷ коҳиш додани сатҳи болоравии он ва дар дохили ҷумҳурӣ бо кор таъмин намудани шаҳрвандони кишвар; баланд бардоштани маърифат ва фарҳанги сиёсӣ ҳуқуқи кишвар, баҳусус, наврасону ҷавонон.

Дар ин робита, мувофиқи мақсад шуморида мешавад, ки амалҳо оид ба паст намудани зуҳуроти экстремистӣ дар муҳити ҷавонон ба самтҳои зерин равона карда шаванд: муносибгардонӣ ва бехтар намудани муҳити иҷтимоии ҷавонон, дар он ташкил намудани фазои мусоид барои ҳамкории созанда, тарғиби эҳсосоти мусбат аз иштирок дар амалишавии лоиҳаҳои иҷтимоӣ ва ҳавасманд гардонидани ҷавонон аз натиҷаи бадастовардаи он, инчунин, аз таҷрибаи ҳалли масоили насли ҷавон; ташаккули механизмҳои таҳлили ифротгароии ҷавонон, қоркард намудани усулҳо барои нест кардани он ва дар ҷояш ташкил намудани соҳаҳои иҷтимоии созанда; ба вучуд овардани механизмҳои пурмаҳсули таъсир ба раванди иҷтимоикунунии ҷавонон ва ворид намудани онҳо ба фазои иҷтимоӣ-фарҳангии ҷомеа; баланд бардоштани сифати таълими тарбия дар оила, мактаб ва муассисаҳои олии; бо ҷойи кор ва музди хуб таъмин кардани ҷавонон; баланд бардоштани ҳамкории мақомоти давлатӣ бо ҷавонон; таъсис додани марказҳои ёрии равонӣ ба ҷавононе, ки бо мушкилот рӯ ба рӯ мешаванд; баланд бардоштани нақши ҷавонон дар ҷомеаи шаҳрвандӣ.

Мансурбой ЛУТФОВ,
устоди ДДХ ба номи академик
Бобоҷон Гафуров

ҚОНУН

Маърифати ҳуқуқӣ ва озодии шахс

Ҳамаи мо, шаҳрвандони Тоҷикистони азиз, шоҳиди онем, ки ҳар як суҳанронии расмӣ Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ - Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон бо навгонӣ, бо ибтиқори тозае, бо ташаббуси пешниҳоди ва бо навиде иртиботманд аст. Ба шарофати ин ибтиқороти созанда кишвари маҳбуби соҳибистиклоли мо боз ҳам пеш меравад, бештар ободу зебо мегардад. Дар заминаи ташаббуси пешниҳодҳои Сарвари Ҷумҳурии Тоҷикистон солгарди чехраҳои маъруфи миллат дар сатҳи баланд таҷлил карда шуданд, ба ифтихори санаҳои таърихӣ тадбирҳои судманду пушукӯҳ амалӣ гардиданд, иншооти азим бунёд ёфтанд, муҳити моддию маънавии мамлакат хеле вусъат ва таҳким ёфт ва дар маҷмуъ, Истиклоли давлатии кишвар боз ҳам устувор гашту обрӯи эътибори байналмилалӣ Тоҷикистон ҳамчун ҷумҳурии ташаббускору осоишта ва рушдбанда ба маротиб боло рафт.

Махсусан, Паёмҳои ҳарсолаи Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олии мамлакат моҳомол аз далелу арқомии фароҳамшавӣ ба дастуру ибтиқороти навину раҳнамояндӯ ҳамагонро барои идомаи фаъолияти пурсамару бунёдкоро ба баҳри шуқуфои Ватан руҳи илҳомии тоза эҳдо мекунанд. Масалан, Паёми Пешвои миллат, ки 28 декабр соли 2023 ироа

гардид, тақони ҷиддие бахшид ба раванди созандагиро дар мамлакат ба истиклоли 35-солагии Истиклоли давлатии Тоҷикистон. Зимни ин Паём Сарвари кишвар даъват карданд, ки 30-солагии Конституцияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар сатҳи баланд ва бо дастовардҳои шоиста таҷлил шавад. Тавзеҳ бахшиданд, ки Конституция, ки он заминаи эъморӣ давлати мустақили миллӣ ва пешравии тамоми ҷабҳаҳои ҳаёти мардуми кишварро фароҳам овардааст, яке аз дастовардҳои муҳимтарини давлати Тоҷикистон мебошад. Пешвои миллат, ҳамчунин, иброз доштанд: «Амалӣ намудани меъёрҳои Конституция бо мо имкон дод, ки ғояҳои устувори ҷомеа ва давлатро созмон диҳем, сулҳу оромӣ, суботи сиёсӣ ва ваҳдати миллиро таҳким бахшем, рушди устувори иқтисодии кишварамонро таъмин намоем, барои ҳар як шаҳрванди мамлакат шароити зиндагии арзанда ва инкишофи озодонаро муҳайё созем». Вобаста ба ин нуқтаҳои возеҳу ҳақиқатбунёд, Президенти ҷумҳурӣ пешниҳод карданд, ки ба ифтихори санаи муҳими таърихӣ - сиёсӣ солгарди Конституцияи Тоҷикистон соли 2024 дар мамлакат «Соли маърифати ҳуқуқӣ» эълон шавад. Дар иртибот ба ин, 30 декабри соли 2023 фармони Президенти Тоҷикистон «Дар бораи Соли маърифати ҳуқуқӣ эълон намудани соли 2024» ба имзо расид. Ин тадбир гардиши қуллӣ дар самти маърифат-

мандии аҳоли гардид.

Воқеан, Соли маърифати ҳуқуқӣ ҳадафҳои хеле волоу судманд дошт ва метавон гуфт, ки дар давоми соли сипаригашта аксар ҳадафҳои амалӣ гаштанд. Зимни суҳанронӣ дар мулоқот бо намояндагони фаъоли ҷомеа ва ходимони дини кишвар (9 март соли 2024) Пешвои миллат бори дигар ба тадбири Соли маърифати ҳуқуқӣ эълон гардидани соли 2024 рӯчӯ намуда, таъкид карданд, ки мақсад аз қабули ин қарор баланд бардоштани сатҳи ҳуқуқи шаҳрвандон, тарғиби арзишҳои демократӣ, мустаҳкам намудани ҳимояи ҳуқуқи инсон мебошад. Сарвари кишвар боз ҳам ҳадафҳои аслии ин ибтиқори муҳимро возеҳу саҳеҳ тавзеҳ бахшиданд: «Тарбияи шаҳрвандон дар руҳияи эҳтиром нисбат ба қонун ва таъмин намудани волияти он, ба роҳ мондани усули ҳамкории самаронии давлат ва ниҳодҳои ҷомеаи шаҳрвандӣ дар самти маърифати ҳуқуқи шаҳрвандон, аз ҷумла, ҳадафҳои аслии Соли маърифати ҳуқуқӣ мебошад».

Аслан, ҳадафҳои Соли маърифати ҳуқуқӣ танҳо бо як сол маҳдуд намешаванд. Ҳама сол, мунтазам бояд ҳуқуқ ва асноди ҳуқуқиро омӯхт.

Бояд ёдовар шуд, ки тоҷикон аз қадим ба маърифату маърифатмадӣ тавачҷуҳи махсус доштанду соҳибмаърифат буданро аз муҳимтарин шартҳои ҳаёти шоиста эътироф мекарданд. Маърифат, ки ба маънии илму дониш аст мақому

мартабаи шахсро ифода мекунад.

Шоирӣ тавоно Анварии Абебардӣ бузургии Ибни Сино беназирро аз нури маърифат бархурдор будани ӯ медонад:

Дидан ҷони Буалӣ Сино
Буда аз нури маърифат бино.
Маълум, ки ҳар қадар

маърифати ҳуқуқи сокинони ҷумҳурӣ мукамал бошад, ҳамон қадар замидагӣ ва фаъолияти онҳо бомаро пурсамар ва осоишта мешавад. Имрӯз дар Тоҷикистони соҳибистиклол вазъи ҳуқуқи тамоми соҳаҳо, созмону идораю ташкилотҳо бо санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ танзим мегарданд ва вусъат меёбанд. Ин ҳолат, яъне, фароҳам омадани пояи устувору қавии қонунгузорӣ рушди муназзаму пайваस्ताи тамоми соҳаҳои таъмин менамояд ва барои қомеъию пешрафти қуллӣ шаҳрвандони ҷумҳурӣ шароити созгор фароҳам меоварад.

Маълум, ки Тоҷикистон дар заминаи Конституцияи кишвари маҳбубамон ҷумҳурии соҳибхитӣ, демократӣ, ҳуқуқбунёд, дунявӣ, ягона ва иҷтимоӣ эълон шудааст. Дар ташаккули тақомули ҷумҳурӣ - қонунгузорӣ, ҳуқуқ ва маърифати ҳуқуқӣ нақши меҳварӣ доранд, зеро ҳама

гуна муносибатҳо дар заминаи асноди ҳуқуқӣ ба роҳ монда мешаванд.

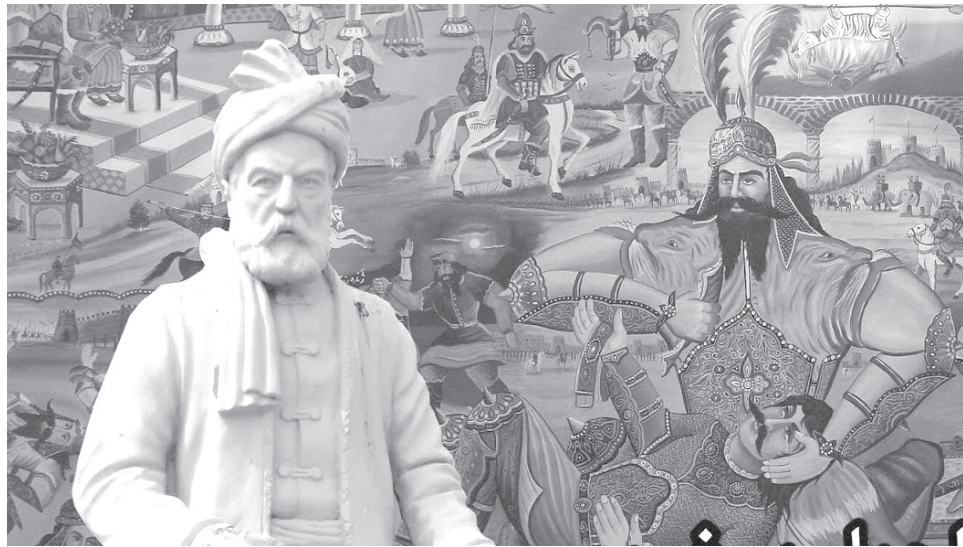
Ҷойи баҳс нест, ки дар маърифатмандии шогирдон ва ақли ҷомеа қормандони соҳаи маориф нақши бориз доранд. Бояд аҳолии кишвар дорои маърифати ҳуқуқӣ бошанд. Зеро баланд будани сатҳи маърифати ҳуқуқи аҳоли мусоидат менамояд, то қонунвайронкуниҳо пешгири гардад ва волияти қонун дар ҷомеа таъмин шавад.

Нуриисо АҚРАМОВА,
устоди Коллеҷи техникаи
ДТТ ба номи академик
М. С. Осии

Дар Маҷмаи таърихӣ фарҳангии «Қалъаи Хучанд» бахшида ба иди Наврӯз барномаи фарҳангӣ доир мегардад.

АДАБИЁТ

«Шоҳнома» асари ҷовидонист

Асари бузурги Ҳаким Абулқосим Фирдавсӣ «Шоҳнома» дорои 60 ҳазор байт буда, дар давоми 30-35 сол таълиф шудааст. «Шоҳнома» дар таърихи адабиёти ҷаҳон ҳамчун асари қаҳрамониву ҳамосӣ эътибори зиёд дорад. Фирдавсӣ дар «Шоҳнома» ба мавзӯҳои панду ахлоқӣ, ватандӯстӣ, инсондӯстӣ, некиву накукорӣ, ростӣ, донишу хирад, ҷаҳолат, ситамкорӣ, ҳифзи ватан ва муҳаббат аҳамияти бузург додааст.

Ба ақидаи Фирдавсӣ, некиву накукорӣ яке аз хислатҳои наҷиби инсонӣ ба шумор меравад. Ӯ ба аҳли башар тавсия медиҳад, ки ба ҳамдигар меҳрубон бошанд ва танҳо неки кунанд. Зеро амали нек ҷовидонӣ аст:

**Биё, то ҷаҳонро ба бад наспарем,
Ба кӯшиш ҷама дасти неки барем,**

Некиву накукорӣ ба ақидаи шоир аз бехтарин хулқу атвори инсонӣ ба шумор меравад:

**Набошад ҷама неку бад пойдор,
Ҳамон бех, ки неки бувад ёдгор.**
Фирдавсӣ чунин андеша дорад, ки ҳар як аъмодро бо подоши мувофиқ кадр бояд кард:

**Чу неки кунад кас, ту подош кун,
В-агар бад кунад, низ пархош кун.**
Васфу ситоиши хирад, илму дониш дар «Шоҳнома»-и Фирдавсӣ дар ҷойи аввал меистад. Аз ин ҷост, ки Фирдавсӣ асари бузурги худ «Шоҳнома»-ро бо ситоиши хирад шуруъ намудааст. Донишу хирад ҳамчун ҷароғи раҳнамои ҳаёти инсонӣ одамро ба роҳи рост хидоят мекунад. Сарчашмаи ҳамаи хушбахтиҳо ин ақлу хирад ва дониш ба шумор меравад. Тавоноӣ, обрӯ ва

эътибори инсон маҳз ба илму дониши ӯ вобастагии қавӣ дорад:

**Тавоно бувад, ҳар кӣ доно бувад,
Ба дониш дили пир барно бувад.**
Фикру андешаҳои ватандӯстӣ дар «Шоҳнома» мавқеи муҳим дорад. Ҳар як инсон ҳамчун шахси ватанпарвару ватандӯст бояд барои муҳофизати марзу буми кишвар ва ватани худ ҳамеша омода бошад:

**Ниғаҳ кун бад-ин лашкари номдор,
Ҷавонони шоистаи қорзор.**
**Зи баҳри бару буму фарзанди хеш,
Зану кӯдаки хурду пайванди хеш.**
Ҳама сар ба сар тан ба
қуштан диҳем,
Аз он бех, ки кишвар ба
душман диҳем.

Имрӯз аҳамияти тарбиявии ахлоқии «Шоҳнома» мақоми меҳвариро касб кардааст ва барои тарбияи насли имрӯза, баҳусус, ҷавонон судманд мебошад:

**Хирадманд бошу беозор бош,
Ҳамеша забонро ниғаҳдор бош.**
Бо дастури Пешвои миллат, муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон соли 2025 дар қатори дигар озмунҳои ҷумҳуриявӣ «Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст», «Тоҷикистон-Ватани азизи ман» озмунҳои «Шоҳномаҳои» баргузор мегардад. Ҳамчунин, аз номи Пешвои миллат ба ҳар як оилаи тоҷик китоби «Шоҳнома» тухфа карда мешавад, ки ин боиси ифтихору сарафрозист.

**Гулистон ЗОКИРОВА,
омӯзгори МТМУ №3-и
деҳаи Хушёрӣ,
ноҳияи Варзоб**

ЧАШМАНДОЗ

МАОРИФИ ҶАҲОН

Босния ва Герсеговина

Таҳсилоти олии Босния ва Герсеговина аз 4 зина иборат аст.

- * асосӣ (2-3 сол)
- * касбӣ (4-5 сол)
- * магистратура
- * докторантура

Дар ин мамлакат 27 муассисаи олии бо зина аз 600 барномаи таълимӣ мавҷуд аст. Ихтисосҳои маълумтарин барои донишҷӯён - иктисод, ҳуқуқ, менеҷмент ва технологияҳои компютерӣ мебошад. Аксари мактабҳои олии Босния ва Герсеговина бо муассисаҳои олии Аврупо, ИМА ва дигар кишварҳо оид ба таълиқи донишҷӯён ва ба ҷойи кор таъмин намудани онҳо шартномаи ҳамкорӣ доранд.

Швейтсария

Дар Швейтсария низомии таълимӣ бисёрзабонӣ амал мекунад. Олмонӣ, фаронсавӣ, италиявӣ ва романӣ забонҳои гуфтугӯӣ дар ин кишвар ба ҳисоб меравад.

Сифати таълим дар мактабҳои Швейтсария баланд аст. Инчунин, таҳсил дар ҳамаи муассисаҳои таълимӣ барои шаҳрвандони ин кишвар ройгон буда, гайр аз ин, зиёда аз 260 мактаб-интернат барои донишмӯзони хориҷӣ фаъолият менамояд. Бояд қайд кард, ки дар мактаб хонандагон дар баробари таҳсил ба аспасворӣ, лижаронӣ, саёҳати кӯҳӣ ва дигар навъҳои варзиш машғул мешаванд.

Хорватия

Дар Хорватия таҳсил дар зинаҳои ибтидоӣ ва миёна ҳам барои шаҳрвандони ин кишвар ва ҳам барои хориҷиён ройгон мебошад. Баъди хатми мактаби миёна хонандагон имтиҳон месупоранд, ки он замина барои дохил шудан ба муассисаҳои таҳсилоти олии касбии мамлакат низ ба ҳисоб меравад. Аксари дарсҳо дар мактабҳои олии забони хорватӣ ба роҳ монда шудааст.

Бурунди

Соли хониш дар Бурунди одатан аз моҳи сентябр оғоз шуда, то моҳи июл давом мекунад. Таҳсил дар зинаи ибтидоӣ 6-сола буда, дар зинаи миёна бошад, ба ду давра тақсим мешавад: миёнаи нопурра (4 сол) ва миёна (3 сол). Дар зинаи таҳсилоти олии ба донишҷӯён, хусусан, ба хориҷиён ёри молиявӣ, аз қабилӣ стипендияҳои ҳукумати, стипендияҳои донишгоҳӣ ва стипендияҳои хусусӣ пешниҳод мегардад.

Черногория

Таҳсилоти ибтидоии Черногория аз рӯи барномаи байналмилалӣ ИРС (International Primary Curriculum) ба роҳ монда шудааст. Шумораи хонандагонии мактабҳои ибтидоӣ дар як синф 6 нафар аст. Ин имкон медиҳад, ки чараёни дарс дар мактабҳо дар сатҳи баланд баргузор гардад. Дар Черногория забони таҳсил англисӣ мебошад.

**Таҳияи Ирода ТИЛАБОВА,
«Омӯзгор»**

ДУ ХАБАР

ҚАДРДОНИИ
РЪЗНОМАНИГОРОН

Ҳамасола дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 11 март ҳамчун Рӯзи матбуоти тоҷик ҷашн гирифта мешавад. Дар ин росто, бо ташаббуси бевоситаи вазири маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон Раҳим Саидзода бо мақсади ҳавасманд ва кадрдонии рӯзноманигорон барои ҳамкорӣҳои судманд дар нашри мақолаҳо, таҳияи барномаҳои телевизионӣ радиои, инъикос намудани дастоварду муваффақият ва мушқилоти соҳаи маориф ва иштироки фаъолона дар ҳаёти ҷамъиятӣ бо мукофотҳои соҳавӣ нишони «Аълочии ифтихорӣ маориф ва илми Тоҷикистон», «Ифтихорнома» ва «Сипоснома»-и Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон сарфароз гардониданд.

Вазорати маориф ва илм бо васоити ахбори омма ҳамкорӣ зичро ба роҳ монда, пайваста навиштаҳои рӯзноманигорон ва кормандони расонаҳои хабариро мавриди омӯзишу қорбарӣ қарор дода, пешниҳодҳои судмандро дар фаъолияти рӯзмарра мавриди истифода қарор медиҳад.

**Маркази матбуоти
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Аёдати собиқадорон

«Омӯзгор», ки яке аз нашрияҳои маъруфу серхонандаи кишвар маҳсуб меёбад, таърихи беш аз 90-сола дошта, мактаби касбии адибону публицистон ва рӯзноманигорон маҳсуб меёбад. Аз ин ҷост, ки дар нашрияи мазкур дар ин муддат рӯзноманигорони зиёде фаъолият кардаанд, ки ҳам барои рушду пешрафти ҳафтанома ва ҳам матбуоти кишвар саҳми бориз гузоштаанду мегуздоранд. Хушбахтона, иддае аз онҳо имрӯз дар ҳалқаи пайвандону дӯстон давлати пирӣ мегуздоранд ва бо расонаҳои хабарӣ иртиботи доимӣ доранд.

Чандин сол аст, ки дар ҳафтаномаи «Омӯзгор» дар арафаи иду ҷашнҳо, махсусан, Рӯзи матбуот аёдати собиқадорони нашрия ба ҳукми анъана даромадааст. Ба ин маънӣ, дар арафаи Рӯзи матбуот роҳбарияти нашрия ба дидорбинии собиқадорони нашрия рафта, онҳоро ба муносибати ҷашни касбияшон табрику таҳния намуда, барояшон ҳадияҳои идона тақдим карданд. Аз ҷумла, зимни дидору мулоқот собиқадорони нашрия Ӯрун Кӯҳзод, Ҳикмат Раҳмат, Марямбонуи Фарғонӣ, Зулфия Атой, Шахло Ҷабборов, Абдуғаффори Партав, Карим Мӯсо, Самандар Искандаров, Маҳмадшариф Бобошохзода, Маҳмадшарифи Рустам... бо ифтихору хушҳолӣ аз лаҳзаҳои хотирмон ва фаромӯшнашавандаи худ хангоми фаъолият дар ҳафтаномаи «Омӯзгор» ёдовар гардиданд. Дар зимн, онҳо ба кормандони имрӯзаи ҳафтанома барои фаъолияти пурсамару доманадор барору комёбиҳо таманно карданд.

Сармуҳаррири нашрияи «Омӯзгор» Э. Сафарзода ба собиқадорони нашрия барои хидматҳои арзишманду мондагдорашон дар рушду тақомути ҳафтанома изҳори сипос намуда, омӯзиши таҷрибаи собиқадорони нашрияро барои кормандони имрӯза мактаби касбияту садоқат унвон кард.

Шоистаи таъкид аст, ки соли 2024 бо ташаббуси роҳбарияти ҳафтаномаи «Омӯзгор» китоби «Замоне бо «Омӯзгор» чоп гардид, ки дар он перомони фаъолияти корномаи зумрае аз собиқадорони ҳафтанома, ки имрӯз дар қайди ҳаётанд, суҳан меравад.

Н.ОХУНЗОДА, «Омӯзгор»

ЭЪТИРОФ

Бонувон - зинатафзои ҷомеа

Бонувон дар Тоҷикистон мувофиқи конунгузории кишвар, бо мардҳо баробарҳуқуқанд ва дар ҷомеаи навин байни мардум обрӯву эҳтироми хоссаро дороянд. Боиси ифтихор ва хурсандист, ки Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ – Пешвои миллат, Президентии Ҷумҳурии Тоҷикистон, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ҳамеша дар суҳанронихои хеш мақому манзалати занонро ситоиш намуда, барои баланд бардоштани мақоми онҳо дар ҷомеа ва ишголи вазифаҳои давлатӣ борҳо таъкид менамоянд. Пешвои миллат фармудаанд: «Ҳукумати кишвар ба занону бонувон эҳтироми хоса зоҳир менамояд ва мо ин сиёсатро дар оянда низ давом дода, занонро ҳамчун чароғи оила, неруи созандаи ҷомеа ва ҳимоятгару идомабахши бехтарин анъанаҳои миллӣ дастгирӣ менамоем».

Имрӯзо дар тамоми сохторҳои давлатӣ ва ҷамъияти онҳо дар вазифаҳои роҳбарикунанда қор ва фаъолият мекунанд. Зан-модар, зан-ҳамсар, зан-омӯзгор, зан-табиб, зан-роҳбар! Зери ин мафҳумҳо мо як ҷаҳон маъниро дарк мекунем, ки як зан метавонад бори зиндагиро дар оила бо латофату назокат бикашад, ҳамзамон, дар коргоҳ чун як роҳбари муваффақ фаъолият кунад.

Ҳамасола 11 феврал бо қарори Ассамблеяи Генералии Созмони Милали Муттаҳид Рӯзи байналмилалӣ занон ва духтарон дар самти илм эълон гардидааст. Эълони Рӯзи байналмилалӣ занон ва духтарон дар соҳаи илм иқдоми рамзӣ маҳсуб ёфта, мақсади он эътирофи саҳми занон дар инкишофи илми ҷаҳонӣ ба ҳисоб меравад.

Дар замони соҳибистиклолӣ мақому мартабаи бонувон боло рафта, саҳми онҳо дар тараққиёти ҷомеаи навин назаррас аст. Ҳукумати кишвар барои ҷалби занону духтарон ба илму маориф тадбирҳои зарурӣ меандешад, ки таъсиси квотаи Президентӣ барои духтарон аз ҷумлаи онҳост.

Пешвои миллат, мухтарам Эмомалӣ Раҳмон дар суҳанронихои хеш масъалаи баланд бардоштани мақоми зан дар ҷомеаро дар мадди аввал мегузоранд ва ҷиҳати тақвияти фаъолияти онҳо тадбирҳои судмандро амалӣ мекунанд.

Имрӯз занону бонувони соҳибқасбу соҳибилм сиёсати хирадмандонаи Роҳбари давлатро сармашки фаъолияти худ қарор дода, баҳри пешрафти тамоми соҳаҳои хоҷагии халқ саҳми босазо мегузоранд.

Имрӯз зани тоҷик на танҳо дар рушди илм саҳми гузошта метавонад, балки бо хираду офаридгорӣ, меҳру муҳаббат, самимият, тамкину сабр ва ахлоқи ҳамида, тарбиятгарии бунёдкорӣ неруи созандаи ҷомеаро роҳнамои менамояд. Ин аст, ки нақши созандаи зан – модар дар ҷомеаи мо дар роҳи бунёдкориву созандагӣҳои кишвар бориз мебошад.

Товус ДАВЛАТБЕКЗОДА,
доктораанти (PhD)-и Институти
забон ва адабиёти ба номи
Абуабдуллоҳи Рӯдакии АМИТ

СИТОИШ

Меҳри бузургаш дар қалби мост

Аз сарвату зи шуҳрат гар
бар фалак занам сар,
Таъзим мекунам боз дар
пеши пойи модар.

Модар! Зери ин мафҳум ҷи қадар меҳру муҳаббат, хушғуфторию хушрафторӣ, бузургиву муҷассамаи хоксорӣ ниҳон аст.

Дар олам муқаддастар аз модар мавҷудоте нест. Оре, маҳз бо туфайли ҷонқоҳонии модар мо ба дунё омада, одам ном гирифтём. Аз ин ҷост, ки мо ўро муқаддас мешуморему дар лаҳзаҳои душвортарин номашро ба забон мегирему мегўем: Модарам! Модарҷонам! Меҳру муҳаббату самимияти модар ва шабзандадорихои модар-ин ҳамаро бо ҳеҷ чиз баробар натавон кард.

Кист он касе, ки аллаи модарро нашунида бошад, аз шири сафеди ў баҳра наёфта бошад?

Модари хушназарам, ҳар
назарам ҳадаи туст,
Асаре дорам агар, он
асарам ҳадаи туст.
Дар фазои абадият пайи
парвози дароз,

Модари муштипарам, болу
парам ҳадаи туст.

Воқеан, модар калимае мебошад, ки дар тамоми забонҳои

ҷаҳон як хел оҳанги навозишкоруна дорад.

Модар офарандаи ҳаёт буда, аз ҳама қимматтарину азизтарин шахс дар олами ҳастӣ мебошад. Меҳри беҳамтои модар мисли хуршеди олам аст, ки ба тамоми олам саховатмандона нур мепояшад, ишқи поки модар ба мисоли чашмаҳои пурҷўшест, ки дашту биёбонро гулистон мекунанд.

Биёед, модаронамонро дўст дорем, эҳтиром кунем, то он даме ки дар паҳлуи моянд.

Муҳаббат РАҲМАТОВА,
омӯзгори МТМУ №14-и
шаҳри Кўлоб

ЭЪЛОН

**ДОНИШГОҶИ
ДАВЛАТИИ ТИҶОРАТИ ТОҶИКИСТОН**

барои ишголи вазифаҳои зерин
озмун эълон менамояд:

Мудирӣ кафедра:

1. Кафедраи менеҷмент, маркетинг ва иктисодиёти меҳнат – н.и.и., дотсент, д.и.и, 1 ҷой.

2. Кафедраи андоз ва андозбандӣ н.и.и., дотсент, д.и.и, 1 ҷой.

Довталабон барои иштирок дар озмун хучҷатҳои зеринро пешниҳод менамоянд:

• ариза ба номи ректор оид ба иштирок дар озмун;

• нусхаи дафтарчаи меҳнатии тасдиқшуда;

• нусхаи дипломи таҳсилоти олии касбӣ, номзадӣ ё докторӣ;

• парванда ва варақаи шахсӣ бо расм;

• тарҷумаи ҳол;
• тавсифнома аз ҷойи қор;
• рӯйхати асарҳои илмӣю методӣ.

Хучҷатҳо барои озмуни ишголи вазифа бояд на кам аз 10 рӯз пеш аз оғози ҷаласаи Шурои олимони донишгоҳ ба котиби Шурои олимони пешниҳод карда шавад.

Муҳлати пешниҳоди ариза барои иштирок варзидан дар озмун на дертар аз як моҳи интишоори эълон мебошад.

Нишонӣ: ш. Душанбе, к. Деҳотӣ-1/2, телефон барои тамос: 234-85-46.

Муаммони «Олам»

Аз боло ба поён:

1. Мева. 2. Абадият, ҷовид мондан. 3. Фармонбардорӣ, итоат, тобеият. 4. Як нави санъат. 6. «Чаро» ё «барои чӣ» бо арабӣ. 8. *** Неъматов, сароянда, Хунарпешаи халқии Тоҷикистон. 10. Исми маъмулии занона. 11. *** Файзалиева, Хунарпешаи шоистаи Тоҷикистон. 12. Меҳрубонӣ, шафқат, отифа. 16. Ҷурғот, шири туршондашуда, ки ханӯз обаш нарафтааст. 18. Муродифи «осмон». 19. Ҳаммаънои «инсон». 20. Қаҳрамони эпоси «Гургулӣ». 21. Шақли пурраи вожаи «мир».

Аз чап ба рост:

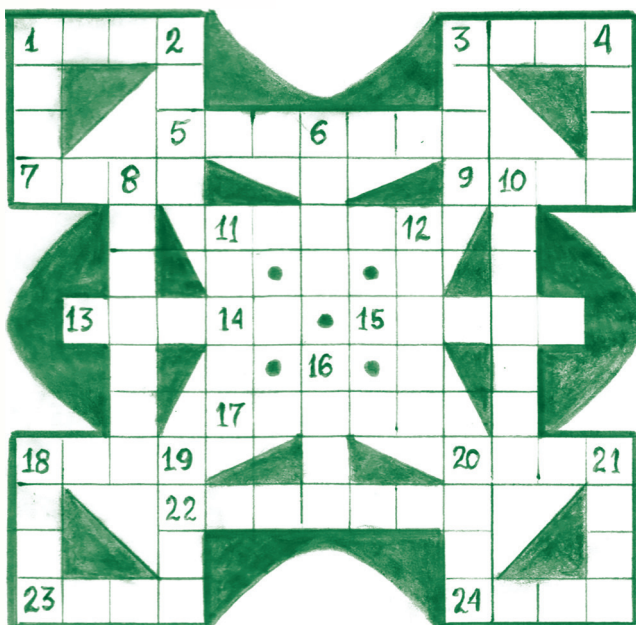
1. Нашриёт дар Ҷумҳурии Тоҷикистон. 3. Мошини ҷангии ҳарбӣ. 5. Навъи нони тоҷикӣ. 7. Судхӯрӣ, фоида. 9. Мошини сабуқрави тамғаи хоричӣ. 11. Навъи гўштин. 13. «Вис ва ***», персонажи достони классикии тоҷику форс. 15. Исми умумии ҳар гуна пероҳан. 17. Муносибат, робита, вобастагӣ, пайвастагӣ. 18. Исми занонаи тоҷикӣ. 20. Як навъ собун. 22. Сиёсатмадори тоҷик. 23. Муродифи «дунё» 24. Иҷрогари исми нақши Қоришқамба дар филми «Марги судхӯр».

Мураттиб Ҳотами ҲОМИД, «Омӯзгор»

ЭЪТИБОР НАДОРАД

Шаҳодатномаи гумшудаи Т-АТА №1371019 дар бораи хатми синфи 9, ки онро соли 2022 муассисаи таҳсилоти миёнаи умумии №36-и ноҳияи Шохмансури шаҳри Душанбе ба Неъматова Мадина Раҷабалиевна додааст, эътибор надорад.

САЙҚАЛИ ЗЕҲН

НАШРИИ Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

www.omuzgor-gazeta.tj

МУАССИС
Вазорати маориф ва илми
Ҷумҳурии Тоҷикистон

САРМУҲАРРИР
Эҳсон САФАРЗОДА
225-81-55

ҲАЙАТИ ТАХРИРИЯ
Раҳим САИДЗОДА
Абдулло РАҲМОНЗОДА
Равшан КАРИМЗОДА
Лутфия АБДУЛҲОЛИҚЗОДА
Қобилҷон ХУШВАХТЗОДА

«Омӯзгор» тахти рақами 271/рз-97, аз 27.09.2021 дар Вазорати фарҳанги Ҷумҳурии Тоҷикистон аз нав номнавис шуда, тахти рақами 0110005977 дар Кумитаи андозии назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба қайди давлатӣ гирифта шудааст. Нашрия ба хоҳири чандандешӣ маводе низ ба таъбир мерасонад, ки идораи ҳафтанома метавонад бо муаллифон ҳамфикр набошад ва барои онҳо масъулиятро ба уҳда нагирад.

Навиштаҳо ва суратҳои ба идораи ҳафтанома воридгашта баргардонидани наменашаванд. Идораи ҳафтанома навиштаҳо дар ҳаҷми на бештар аз 4 саҳифаи компютери андозаи 14 (фосилаи 1,5)-и харфи Times New Roman Tj қабул менамояд.

Нишонӣ: 734025, ш. Душанбе,
ҳиёбони Айнинӣ - 126.

ҲАЙАТИ ЭҶОДӢ
Насриддин ОХУНЗОДА
(ҷонишини сармуҳаррир)
Шодӣ РАҶАБЗОДА
Ҳотами ҲОМИД
225-81-57
Шаҳноза БОБОМУРОДОВА
(муҳаррирон)

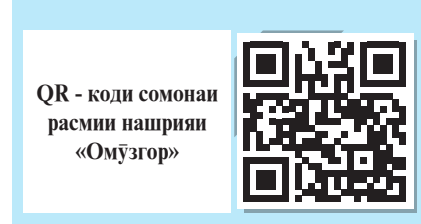
МУХБИРОН
Ирода ТИЛАБОВА
Хуршеда АЗИЗОВА
(шаҳри Душанбе)
Ҷангибеки УЛФАТШОҶ
(ВМКБ)
Сухроб АЗИЗӢ
Худолоди ИСЛОМ
(вилояти Хатлон)
Нӯмон РАҶАБЗОДА
(вилояти Суғд)

Саодат ЭРҒАШЕВА 225-81-61
(масъули обуна)

Зарнисор НИЗОМОВА
(хуруфчин)

Ҳафтанома дар матбааи нашриёти комплекси «Шарқи озод» ба таъбир расид.
Индекси обуна: 68850.
Адади нашр: 42702 нусха

Почтаи электронӣ:
p.omuzgor@maorif.tj
Сомонаи ҳафтанома:
www.omuzgor-gazeta.tj

QR - коди сомонаи расмӣи нашрияи «Омӯзгор»

Навбатдори шумора
И. Тилабова